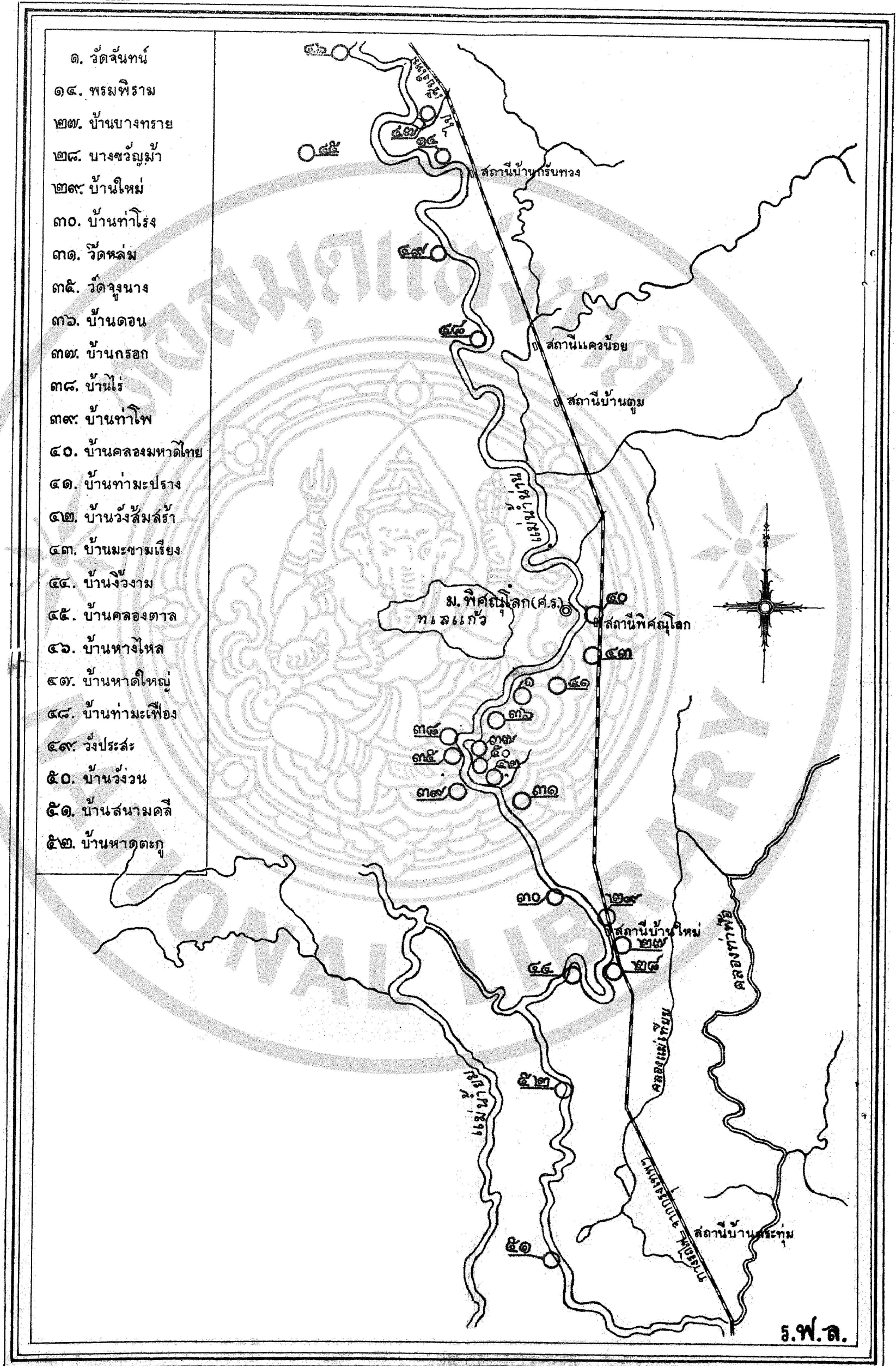

แถลงการณ์สำนัก
พระมหากษัตริย์ ๒๔๖๕
พิมพ์ขึ้นทูลเกล้า
ทูลกระหม่อมถวาย
เป็นที่ระลึก
ในโอกาสที่สมาชิก
สำนัก
เข้าทูลฉลองรับพระบาท
ตราเสด็จเลียบ
มณฑลฝ่ายเหนือ
พ.ศ. ๒๔๖๕

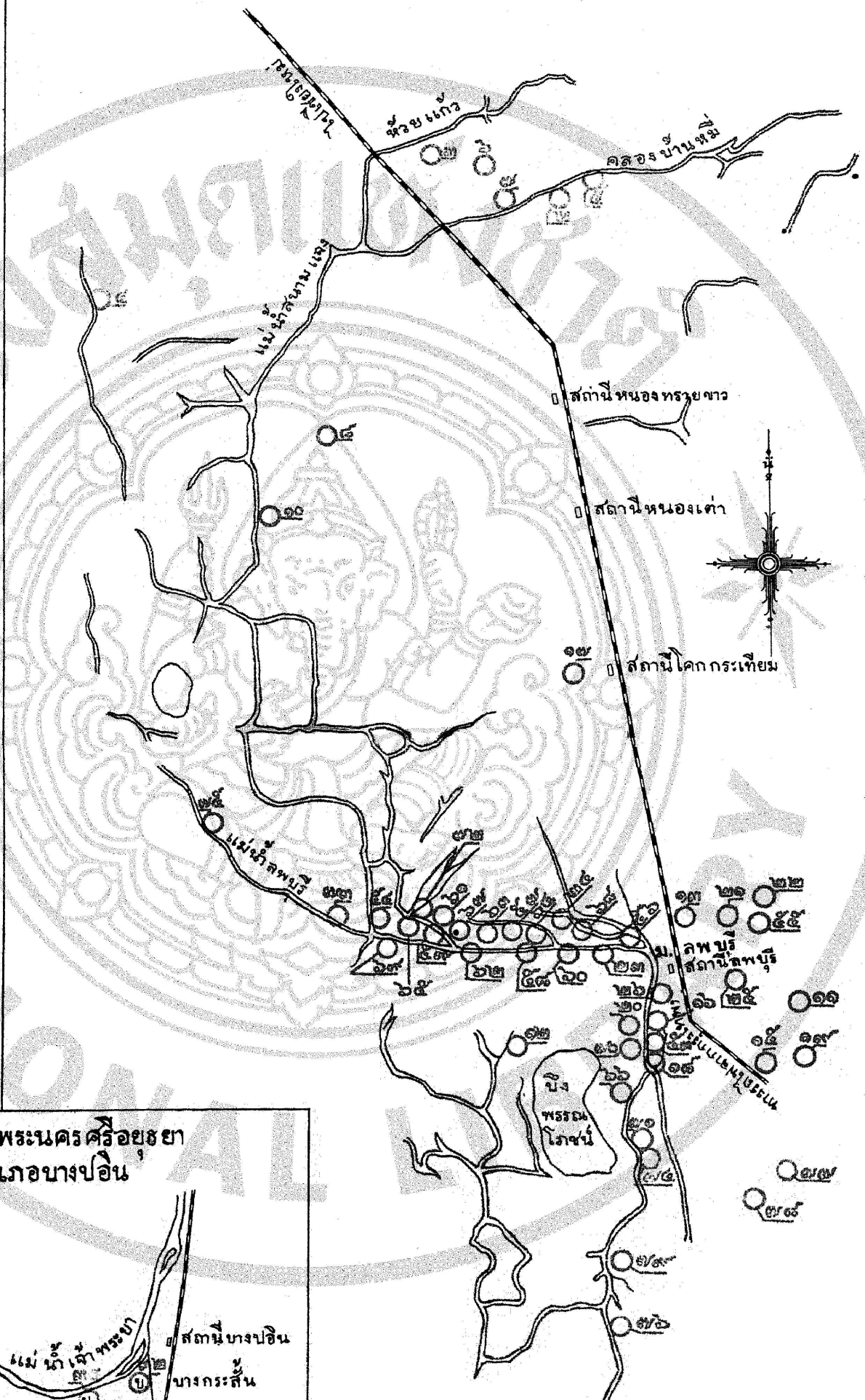

แผนกตั้งเขป
สำนักสหกรณ์ จังหวัดพิษณุโลก

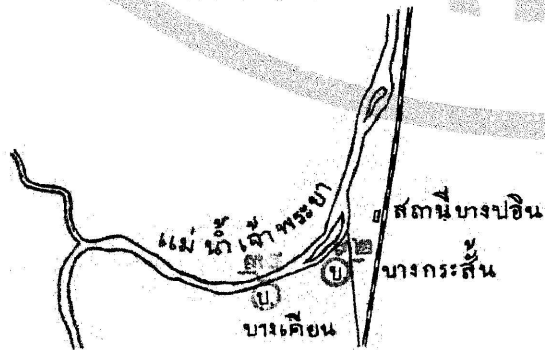

แผนที่สังเขป สำนักสหกรณ์ จังหวัดลพบุรี แล พระนครศรีอยุธยา

๒. บ้านกล้วย
๓. บ้านกลาง
๔. บ้านสองพี่น้อง
๕. บ้านลำโรง
๖. โพนทอง
๗. บ้านหมี่
๘. บางพุง
๑๐. บ้านชี
๑๑. ทะเลชุบศร
๑๒. โท่ ถลาดแก้ว
๑๓. บ้านฉาย
๑๔. บ้านป่าหวาย
๑๖. โพนทะน
๑๗. โคกกระเทียม
๑๘. คลองยายคล้าย
๑๙. ป่าตาล
๒๐. โพนสี
๒๑. ถนนใหญ่
๒๒. ถนนแค
๒๓. บางขันหมากใต้
๒๔. บางขันหมากเหนือ
๒๕. คลองสายบัว
๒๖. หาดหินเขียว
๒๗. บ้านมะนาวหวาน
๕๕. ท่าราบ
๕๖. บ้านเขียง
๕๗. บ้านสามเรือน
๕๘. ท่าบ้าน
๕๙. บางกระบือ
๕๙. สามชัย
๖๐. คลองตาเนน
๖๑. ปากคลอง
๖๒. คลองโพ
๖๓. นาวัด
๖๔. วัดนาก
๖๕. บางคู
๖๖. คลองจันท
๖๗. บ้านหม้อ
๖๘. วัดสังข์ทอง
๖๙. ไทรย้อย
๗๐. คลองตาปิ่น
๗๑. บ้านใหญ่
๗๒. คลองตาเข
๗๓. วัดวิญญู
๗๔. บ้านกระแต
๗๕. วัดปากน้ำ
๗๖. บ้านตาบ
๗๗. โคกลำพาน
๗๘. บ้านโคก
๗๙. ไร่หวาย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
อำเภอบางปะอิน

ด้วยฉันทนาการ
จากพลเรือนในราชสำนัก

แถลงการณ์สหกรณ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗

เลขที่

เลขหมู่

เลขทะเบียน

น. ๕๖๗๘๙

แถลงการณ์สหกรณ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๙

สารบัญ

คำนำ

คำพรรณา

ประวัติ

รายงาน ตั้งเขป

สหกรณ์บ้านดอน ไม่จำกัดสินใช้

.....

.....

.....

.....

หน้า ๓

๑๒

๓๔

๒๓

คำนำ

การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยม
มณฑลฝ่ายเหนือในเดือน มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๙ น. พระราช
ประสงค์อันยิ่งใหญ่ ก็คือ จักใคร่ได้ ทรง สอดส่อง สืบค้น ด้วย ความ
เป็นไปแต่ สหทัยของอาณาประชาราษฎร์ ตลอดจนทางดำเนินแห่ง
กิจ การงาน อันเกี่ยว แก่ศีลธรรม แด่พินิจกรรมให้ทั่วถึง เพื่อ เมื่อ
ทรงพระราชดำริห์ เห็น ควร แก่ ใจ ตั้งแต่เริ่ม หรือ ทุน บำรุง ประการใด ก็
จะได้ พระราชทาน พระบรม ราโชบาย ต่อไป เพราะได้ ทรง ตรัสหนักใน
พระราชหัตถ์ว่า ประเทศที่ จะ มีความ สำคัญ มั่งคั่ง ด้วย โภคทรัพย์
ต้อง อาศัย การทุนบำรุง กสิกรรม แด่พินิจกรรมให้ ไพศาล สมบูรณ์ ยงชน
ทั้ง น เป็น พระมหา กรุณาธิคุณ ต้นเกล้าฯ หา ที่สุด มิได้

ใน ส่วนการ กสิกรรมนั้น พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
มหาจักราช พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ ทรง พระกรุณา โปรดเกล้าฯ
ให้นำ วิชิตการ สหกรณ์ มาใช้ เป็น เครื่อง เกอหนุน ประชาชนทั่ว พ. ศ.
๒๔๕๙ กล่าวคือ การให้ราษฎรจำพวกชาวนาเป็นต้น รวบรวมกำลังกาย
กำลัง ทรัพย์ ชน เป็นชุมนุม ก่อให้เกิด หลักฐาน แห่ง ความ เชื่อ (เครดิต)
แล้วกู้เงิน มาใช้ เป็น ทุน ประกอบ การ หาเลี้ยงชีพ ให้ กว้างขวาง โดย เสีย
คอกเบย แด่น้อย แต่ได้ จุด ที่ จงหวัด พิเศษ โลก เป็น การ ทดลอง ครั้ง แรก

ต่อมา ก็จัดที่ จังหวัด ต.ปบุรี แต่ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา อีก มีสหกรณ์
ทวิชน เป็นลำดับ ได้รับผล สัมคัง พระราช ประสงค์ ทุก ประการ

ดังนี้ ในโอกาสที่ พระบาท สมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก
พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จประทับแรมหลายราตรีที่จังหวัดพิษณุโลก
ซึ่งเป็น จังหวัด แรกใน ระยะทาง เสด็จ พระราช ดำเนริ ครอง น ได้ทรง
พระอนุสร ถึง การ สหกรณ์ ซึ่ง สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช ทรง พระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้ จัด ตั้ง ชนใน จังหวัด น แต่ด มี พระราช ประสงค์ จะใคร่
ทอด พระเนตร ถึง การ ของ สหกรณ์ แต่ ความ เปนอยู่ ของ สมาชิก จึงทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน พระบรมราชโองการ ให้ สมาชิก
สหกรณ์ บ้านดอน ไม่จำกัดสินไช้ แต่ กรรมการ อำนวย การ ซึ่ง เปน
ผู้ แทน สหกรณ์ ใน จังหวัด น ทุก สัปดาห์ เพื่อ ทูล ถวาย ขลุ้ พระบาท
ในวันที่ ๗ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

การที่สหกรณ์ ได้รับ พระมหากรุณาธิคุณเพื่อทูลถวายเป็น ขลุ้ พระบาท
โดย เฉพาะ น เปน ตัว สัตติมงคล แก่ การ สหกรณ์ (Co-operative
Movement) อย่าง ยิ่ง จึงรวบรวม “ แถลงการณ์ สหกรณ์ พระ
พุทธศักราช ๒๔๖๘ ” ซึ่ง ทูลเกล้าทูลกระหม่อม ถวาย ในคราวเสด็จ
พระราช ดำเนริ เลียบ มณฑล ฝาย เหนือ เพื่อ เปน ที่ ระลึก ใน ศุภมงคล
สมัย น สืบ ไป

กรมสหกรณ์

กระทรวงพาณิชย์และคมนาคม

ขึ้นฉดคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

สหกรณ์

คำพรรณนา

คนทำนา หากินในเมืองเรา นมมาก ด้วยกัน ที่ไม่มีทุนพอ ควร แก่
การ ความไม่มีทุนนั้น เป็นเหตุให้เปิดอง แร่ง แต้เปิดอง เงิน เกิน ส่วน
พืช ผลที่เกิดขึ้น เพราะการทำนา นั้น ถ้าจะทำให้ได้ผล อย่างดี หรือ ถ้า
ลงทุน น้อย จะให้ ได้ผล มาก ก็ได้ ด้วย เหตุ อย่าง เดียว คือ หาทุน ได้
สะดวก ไม่ ต้อง เสีย ดอก เบย เกิน ควร ไป

ชาวนา ทางปวง ต้อง มี เงิน ไว้ ขอ กิน ใน เวลา ที่ ชาว นา ของ ตน
ยัง เกียจ ไม่ ได้ ครน เมื่อ เกียจ ชาว ได้ แลว ถ้า ราคายิ่ง ต่ำ นก ก็ ยัง ไม่ ควร
ขาย ควร ต้อง รักษา ไว้ จน ชาว ชน ราคาคง จา หินาย แต่ การ ที่ จะ
รักษา ชาว ไว้ จน ชน ราคานั้น ก็ จะ ต้อง มี เงิน พอ ขอ กิน ไป มี คน น
จะ ต้อง ขาย ชาว เสีย แต่ ใน เวลา ที่ ราคาค่า เงิน ที่ ควร จะ ได้ มาก ก็ ได้
น้อย เพราะ คอย เวลา ราคาค่า ไม่ ได้ นอกจาก ที่ ต้อง มี เงิน ไว้
ขอ กิน ดัง กล่าว มาน คน ทำนา ยัง จะ ต้อง การ เงิน สำหรับ ขอ ควาย
แต่ เครื่อง มือ ทำนา บาง อย่าง อีก ถ้า ฝั่ฝั่ ต้อง คน ทำนา โดย กำตั้ง
ตน จะ ได้ ชาว สัก ก็ มาก น้อย ถ้า มี ควาย สอง ตัว จะ ได้ ชาว มาก ชน
อีก หหลาย เท่า แต่ ถ้า ไป กู้ เงิน เขา มา ขอ ควาย แต้ ต้อง เสีย ดอก เบย
แรง นก ชาว ที่ ได้ มาก ชน เพราะ มี ควาย นน จะ พอ คน ทุน แต้ เสีย

ดอกเบยหรือไม่ การมคควายนั้นตจริง แต่เงินที่กูเขา มาซื้อควาย
 นั้น ถ้าดอกเบยแรง อดยว่าเกิดเหตุอย่างไรร อย่างหนึ่ง ที่ทำให้ได้
 ขาวน้อยไปไม่พอคั่นทนแต่ดัง ดอกเบย ชาวนาเจ้าของควายก็จะได้
 ทุกข์ แม้แต่จะเป็นหนตกเขาทุกที่ ในที่สุดล้มจมถึงแก่ความฉิบหาย
 ชาวนาในเมืองไทยเราเวลานี้ เมื่อต้องการเงินจะไปซื้อกิน
 ในเวลาที่ทำชาวยังไม่ได้คิด เพื่อจะซื้อเครื่องทำนา คือควายแป
 ดนก็คิด เมื่อไม่มีเงินของตัวเอง ก็จะทำมาได้ทางเดียวแต่ด้วย
 วิชาญจากคนในตำบลเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันที่มีเงินไว้ให้กู ใน
 ตำบลเหล่านั้น มักจะหากู เงินยาก ผู้มีเงินให้กู จะประสงค์อย่างไร
 กูมักจะได้ตามหมาย ขอใหญ่ใจความคือ มักจะเรียกดอกเบยให้
 มาก ดอกเบยนั้นจะเรียกเป็นเงินก็ตาม เก็บเป็นข้าวเปลือกก็ตาม
 ใช้วิชาญบังคับให้ตูกหนเอาข้าวเปลือกมาขายให้ก็ตาม ก็คงจะ
 เป็นผลให้ตูกหนต้องเสียดอกเบย อย่างแรงแทบจะทนนั้น เมื่อถึง
 กำหนดดังเงิน ถ้าตูกหนยังไม่มีเงินดัง แต่ไม่มี ดอกเบย ดังตามข
 นัดกันไว้ ก็ต้องทำสัญญากูกับตูกหนต่อไปอีก ดอกเบยที่ดังไม่ครบ
 ก็ทบเขาเป็นทวนอีกชนหนึ่ง เมื่อทบทวนกันเขาไป เช่นนี้หลาย ๆ ชน
 ก็ยากนักที่ตูกหนจะรอดหนได้

ส่วนผู้ที่มีเงินให้กู นั้น เมื่อเรียกดอกเบยแรง แต่กำหนด
 การบอingkความเสียหาย เช่นที่กล่าวตออย่างมานั้น จะกล่าว
 โทษว่าทำการไม่สมควรก็ไม่ใช่เป็นธรรมดา การที่เรียกดอกเบยแรงนั้น
 ก็มิใช่เหตุผลที่พอพึงได้ คือเงินที่ชาวนากูนั้นเป็นจำนวนน้อยราย

ตะเล็ก ตะน้อย แด่กรรมดาการ กุยมถาคนเงนกุญ้อย ดอกเบย
 ก้มกจะสูง เป็นกรรมเนยมคังนทวโลก อนึ่งชาวนาที่มากูเงน
 นั้นจะมีอินใดมาประกนเป็นหตกร้าน มันคังนน้อยนิก ถึงแม่จะ
 มีประกน เมื่อเกิดเป็นคตถึงคองชนโรงชนคต เจ้าของทรพย
 ก็คองเสียเงินรายทางเบตองทงเข้าไป ผู้จ่ายเงินให้กูจิงคองเรียก
 ดอกเบยให้สูง เพราะถึงแม่ทางไคจะมาก ทางเสียก็กวางดงน
 ก็ยอมเห็นอกกันอยู่ แต่การทเบนไปเชนน เป็นเหตุให้ตทหนททาการ
 คโดยลจวิตคองวบโทษ คือเสียดอกเบยแรงแทนตทหนทไม่ดูลจวิต
 หรือทาการไม่ดู อาจเป็นเหตุเสียหายแก่เจ้าของทรพยผู้ให้กู เจ้า
 ของทรพยเหตานั้น หากจจะคองเรียกดอกเบยแรงแต่คิตเอาเปรียบ
 โดยประสงค์บองกันททที่อาจเบตองไปเพราะผู้กูไม่มีหตกร้านอยู่
 ในเวदानก็จริง แต่ถ้าผู้กูมีหตกร้านอันคิตมาแต่คองให้เบนที่เชื่อได้
 ว่าทททรพยของผู้ให้กูจะไม่เบตองไปโดยใช่เหตุเมื่อใด เมื่อนั้น
 เจ้าของทรพยผู้ให้กูคองจะยินดียอมตตดอกเบยโดยหวังประโยชน
 จากการให้กูเงนด้วยวิธีทมีหตกร้านมันคัง เพราะดอกเบยที่ไค
 น้อยแต่ได้เนนน คิตกว่าดอกเบยที่ไคมากแต่ไม่เนน ส่วนการให้
 กูเงนในทางที่ไม่มีหตกร้านมันคังนถึงแม่จะไคดอกเบยมาก ก็
 คองไม่มีคองเห็นคิตไปกว่าการให้กูที่ไคดอกเบยค้ำค้ำมีหตกร้านคิต

เมืองไทยเราในเวदानเตยงคตด้วย การเพาะปลูก คือการ
 ทำนาเป็นคัน ที่กล่าวเชนนไม่ใช่ว่าเมืองไทยมีคินค้ำอย่างคิ้วแต่
 ข้าว อันที่จริงคินค้ำอันๆก็มี เช่นไม้ค้ำๆแต่แรคคิบคเป็นคัน แต่

สินค้าเหล่านั้นไม่ได้มีมากมาย อย่าง ข้าว แต่สินค้าที่เกิดจากการเพาะปลูก เหตุฉะนั้นจึงกล่าวว่ามีเมืองไทยในเวลานี้เพียงตัวเดียวกับการเพาะปลูก

ส่วนความจำเป็นของบ้านเมืองนั้น บังเกิดได้หลายทาง แต่ไม่มีอะไรสำคัญยิ่งกว่าความจำเป็นที่บังเกิดด้วย ทำให้การเพาะปลูกจำเป็นขึ้น ส่วนวิธีบำรุงการเพาะปลูกนั้น ก็มีประการต่างๆ ในที่นี้จะกล่าวแต่วิธีหนึ่งที่จัดให้ราษฎรได้ทุนมาทำการเพาะปลูกสดวกขึ้น วิธีนี้ได้ชื่อว่า “สหกรณ์” แปลโดยอธิบายว่าราษฎรรวบรวมกำลังกัน กระทำการเพื่อประโยชน์ซึ่งกันและกัน วิธีนี้ได้เห็นประโยชน์ออกมา มาแล้วในเมืองต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้น ทั้งในยุโรป อเมริกา เอเชีย แอฟริกา

สหกรณ์ คือ อะไร

ราษฎร ซึ่งอยู่ใน ตำบลเดียวกัน ต่างคนต่างทำการหากินด้วยวิธีทำนาเป็นต้น ต่างคนต้องการทุนโดยเหตุที่กล่าวมาแต่ก่อนคือสำหรับซื้อกินในเวลาที่ข้าวในนายังไม่เกิดผล หรือเพื่อจะซื้อเครื่องทำนาเป็นต้น ชาวนาเหล่านั้นถ้าต่างคนไปเที่ยวหาเงินก็จะต้องเสียดอกเบี้ยแรง เพราะหตักฐานที่จะวางเป็นประกันมีน้อย ถ้ารวมกันเป็นหมู่เข้าซื้อกันก็ใครมีสมบัติอะไรก็นำมารวมกันเป็นประกันทั้งหมดแล้วรับผิดชอบด้วยกัน ก็จะหาเงินง่ายเข้าแต่เสียดอกเบี้ยน้อยลง เพราะคนหลายคนเชื่อง่ายกว่าคนเดียวถ้ายังมีระเบียบจัดการอย่างเรียบร้อยตามแบบที่ตรวจได้ง่ายแต่มีผู้ตรวจอยู่เสมอ ก็จะเป็นที่น่าพอใจมากขึ้น

ถ้าราษฎร ชาวนาใน ตำบลใด ประชุม กันเพื่อ ประโยชน์ ดังกล่าว มาแล้ว ประชุม นั้น เรียกว่า สหกรณ์ มี นำที่ จะหาทุน มาให้ สมาชิก คือ ผู้ที่ เข้าชื่อ กัน เป็น สหกรณ์ แบ่ง กัน ไป พอดีแก่ ความ ต้องการ แต่ ให้ได้ย ดอกเบี้ย แ่่น้อย

นำที่ ๒ ของ สหกรณ์ คือ คุ้ดูแลให้ สมาชิกที่ รับผิดชอบไปนั้น จ่ายเงิน จำเพาะใน ทาง ที่กล่าว ว่า จะจ่าย เป็น ต้น ถ้า เงินไป ว่า จะ ขอ ควดย แต่ สหกรณ์ เห็น ชอบ ว่า ผู้ นั้น ควร มี ควดย ไซ้ เมื่อได้เงิน ไป ก็ จำเป็น ต้อง ขอ ควดย จริง ๆ เพราะ สหกรณ์ คอย คุ้ดูแล อยู่

นำที่ ๓ ของ สหกรณ์ เป็น ไป ใน ทาง ฝึก หัด คน ทำให้ รู้จัก คุ้ดูแลกัน กัน แต่ กัน ทั้ง ทำให้ เห็น ประโยชน์ ใน ทาง ประหยัด ทรัพย์ ปรากฏ ตาม ตัวอย่าง ที่ เป็น มา แล้ว ใน ประเทศ อื่น ๆ ว่า ทำให้ คน รู้ คุ้ดูแล คุ้ดูแล มาก ขึ้น แต่ คุ้ดูแล คุ้ดูแล น้อย ลง อนึ่ง เมื่อ คน หลาย คน มา ประชุม กัน เพื่อ กิจ คุ้ดูแล เช่น นี้ ก็ ทำให้ เกิด ต้องการ รู้ หนังสือ เพื่อ จะ อ่าน บำรุง ได้ แต่ อ่าน หนังสือ หัด คุ้ดูแล ต่าง ๆ ได้ ผู้ ที่ ประพฤติ คุ้ดูแล เป็น นัก คุ้ดูแล คุ้ดูแล แต่ ฝึก ฝึก ใน การ พน น ก็ คุ้ดูแล ไป เพราะ พวก ที่ อยู่ ใน สหกรณ์ ย่อม จะ หมาย หน้า คน เหล่า นั้น ว่า คุ้ดูแล ไม่ได้

ส่วน วิธี คุ้ดูแล สหกรณ์ แต่ ทาง การ ที่ ปฏิบัติ นั้น ไม่ พก กล่าว ให้ ยึด ยาว ใน ที่ นี้ ขอ คุ้ดูแล โดย ย่อ พอ ทราบ รูป การ ได้ คุ้ดูแล คือ ไป นี้—

สมมติ ว่า หมู่บ้าน หนึ่ง มี ชาวนา ๒๕ คน ชาวนา เหล่า นั้น ได้ รับ คำ อธิบาย แต่ เห็น ประโยชน์ ใน วิธี สหกรณ์ จึง พยายาม คุ้ดูแล กัน ขอ คุ้ดูแล สหกรณ์ ใน หมู่บ้าน นั้น ใน วัน ต้น คน ทั้ง ๒๕ คน ต้อง ดำรง คุ้ดูแล

ทั้งหมดที่มีอยู่ด้วยกัน เพื่อให้รู้ว่าเมื่อรวมเข้าจะเป็นอะไรบ้าง
มีค่าเท่าไร แล้วทำหนังสือลงชื่อพร้อมกันทั้ง ๒๕ คน เพื่อแสดงว่า
ทุกคนยอมรับปฏิบัติตามข้อบังคับ แล้วรวบรวมทรัพย์สินสมบัติ
ทั้งหมดไม่มียกเว้นมาวางเป็นประกันเงินที่จะหากู้มาแบ่งกันทำทุน
ต่อไป แล้วเขียนหนังสือขอจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ ต่อ นายทะเบียนพร้อม
กันไป กับสำเนาข้อบังคับแต่บัญชีแสดงหลักทรัพย์สินของสหกรณ์ เมื่อ
นายทะเบียนพิจารณาเห็นเป็นที่พอใจว่าเป็นสมาคมซึ่งควรจดทะเบียน
เป็นสหกรณ์ได้แล้ว ก็รับจดทะเบียนออกหนังสือสำคัญให้ เมื่อสหกรณ์
ได้จดทะเบียนแล้ว ก็เป็นอันนับได้ว่าเป็นบุคคลนิติสัมพันธ์ ต่อจาก
นั้น สมาชิกทั้งหลายก็ประชุมกันเลือกกรรมการ คือ ประธาน ๑ เลข
านุการ ๑ ทรัพย์สิน ๑ กับกรรมการอื่นอีก ๓ คน รวมเป็น ๖ คน ด้วย
กัน กรรมการทั้ง ๖ คน มีหน้าที่จัดการสหกรณ์ให้เป็นไปตามข้อบังคับ
ซึ่งได้กำหนดขึ้น เมื่อกรรมการ ๖ คน หรือเกิน เห็นควรให้สหกรณ์หา
กู้เงินสักเท่าไร ก็ต้องรายงานเจ้าพนักงาน ถ้าเจ้าพนักงานเห็นชอบ
ก็จัดกู้เงินตามจำนวนที่ตกลงกัน มีประกันคือ สมบัติของสมาชิก
ทั้ง ๒๕ คนโดยไม่มีจำนวนจำกัด เงินที่สหกรณ์กู้มานั้น สมาชิกคน
ไหนจะขอแบ่งไปเท่าไร ต้องกู้จากสหกรณ์อีกชั้นหนึ่ง ผู้กู้ต้อง
ชี้แจงแก่กรรมการว่าตนมีหนี้อยู่แล้วเท่าไร ต้องเสียดอกเบี้ยอยู่
เท่าไร เป็นหนี้ใคร แต่ข้อความอื่นๆโดยถ้วนถี่ ทั้งต้องแสดงว่า
เงินที่จะกู้ไปนั้น จะเอาไปจ่ายเป็นประโยชน์อย่างไรด้วย

สมาชิกของสหกรณ์นั้น ต้องเลือกไว้แต่ผู้ที่มีสุจริต แต่ไม่

เป็นผู้นำหนี้เงินติดตัว มีหนี้สินติดตัว จะรับถ่ายหนี้ไม่ได้ สัมมติ
ว่า สมาชิกคนหนึ่ง มาแสดง ต่อ กรรมการ ว่าตนเป็นหนี้ อยู่ ๒๐๐ บาท ต้อง
เสีย ดอก เบี้ย ร้อย ละ ๕ ต่อปี จะขอ กู้เงิน สหกรณ์ ไปใช้หนี้เก่า และ
จะขอ กู้เงิน อีก ๕๐ บาท สำหรับ ซื้อ เครื่องใช้ ในการ ทำนา ฝ่าย กรรมการ
การ เมื่อ มี สมาชิก มา แสดง เช่นนี้ ก็ต้อง สอบ สอน ให้ เห็นจริง อย่าง ที่ กล่าว
เมื่อ สอบ สอน เห็น สอดคล้อง แล้วก็ อนุญาต ให้ กู้เงิน สหกรณ์ คิด ดอก
เบี้ย สัมมติ ว่า ร้อย ละ ๑๒ ต่อปี แต่ กรรมการ ต้อง บังคับ ให้ ใช้หนี้เก่า
โดยทันที ดังนั้น สมาชิกผู้นั้น ก็เป็น อัน พ้น หนี้ เดิม ซึ่ง ต้อง เสีย ดอก
เบี้ย อย่าง สูง มาเป็น หนี้ สหกรณ์ ของ ตนเอง แต่ เสีย ดอก เบี้ย ต่ำ ลง ไป
เป็น อัน มาก แต่ ในการ กู้เงิน ครั้ง นี้ สมาชิก จะ ต้อง มี เพื่อน บ้าน ๒ คน
ที่ อยู่ ใน สหกรณ์ เดียว กัน มา เป็น ประกัน ต่อ สหกรณ์ อีก ชน หนึ่ง เพื่อน
บ้าน ๒ คน นั้น รับรอง สมาชิก เป็น ส่วน ตัว บุคคล แต่ ประกัน เงิน ที่ กู้
จาก สหกรณ์ ทั้ง ตน เงิน แต่ ดอก เบี้ย

เมื่อ สมาชิก ได้ กู้เงิน ไป โดย หลัก ฐาน อัน ดี แต่ทั้งนี้ นำเงิน
ไปจ่าย ใน ทาง ที่ ควร ดัง นั้น ก็คง จะมี ดอก เบี้ย แต่ ตน ตน มา ดัง ตาม
กำหนด ดอก เบี้ย ที่ สหกรณ์ ได้ รับ จาก สมาชิก ผู้นั้น ร้อย ละ ๑๒ สหกรณ์
กู้เงิน มา จาก ภายนอก สัมมติ ว่า เสีย ดอก เบี้ย ร้อย ละ ๖ เป็น ค่า ไร
ร้อย ละ ๖ เงิน ค่า ไร นั้น รวบรวม ได้ เป็น เงิน ต่ำ ของ ของ สหกรณ์ แต่ เมื่อ
เงิน เงิน ต่ำ ของ มี มาก ชน หลัก ฐาน ของ สหกรณ์ ก็ มี คง ชน ต่อ ไป
ข้าง หน้า เมื่อ สหกรณ์ มี หาย ค่า บด ต่าง สหกรณ์ มี เงิน ต่ำ ของ ด้วย
กัน แล้ว สหกรณ์ ต่าง ๆ นั้น อาจ รวม กัน ตั้ง เป็น คลัง กตาง มี เงิน ให้

สหกรณ์อื่น ๆ กันไป จน การ สหกรณ์ อาจ เป็นไปได้ด้วยไม่

ต้องอาศัยทุนภายนอก แต่อาจขยายการออกไปได้หลายทาง

เมื่อกล่าวมาเพียงนี้ ก็ควร มี ปัญหาถามว่า เงินที่สหกรณ์ให้สมาชิกไปนั้น สหกรณ์ทำอย่างไรจึงจะรู้ว่าสมาชิกเอาไปจ่ายในทางที่ชอบ ปัญหาควรถามเป็นอย่างยิ่ง แต่คำตอบปัญหานี้เป็นข้อสำคัญที่ทำให้วิชีสหกรณ์เป็นสิ่งที่จัดสำเร็จได้ยิ่งกว่าวิชีอื่นๆที่ได้ปรากฏมาแล้วในประเทศต่างๆ คำอธิบายนั้นคือ ในข้อต้น สมาชิกที่มากู้เงินสหกรณ์นั้น ต้องมีเพื่อนสมาชิกมาเป็นประกัน ส่วนตัว ๒ คน นายประกันจำเป็นต้องใส่ใจดูแลการที่สมาชิกผู้นั้นกระทำอยู่เสมอ ถ้าไม่ทำเมื่อไรจะต้องโทษเอาด้วย คราวนี้น่าจะถามอีกชั้นหนึ่งว่า นายประกัน ๒ คนนั้นจะมารับประกันเพื่อประโยชน์อันใดเล่า ชื่อนตอบว่าเพราะอยู่ในสหกรณ์เดียวกัน เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกันแล้วจึงเข้าสหกรณ์เดียวกันได้ อนึ่ง การ สหกรณ์ ย่อมสำเร็จได้ด้วย ความพร้อมเพรียงและอุดหนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้าใครไม่ช่วยเพื่อนบ้านของตน ผู้นั้นก็จะได้ไม่ได้รับความช่วยเหลือ เหตุฉนั้นเมื่อสหกรณ์ตั้งขึ้นได้แล้ว การอุดหนุนซึ่งกันและกันคงต้องมีอยู่ในตัวเอง อีกประการหนึ่งสหกรณ์ที่ตั้งขึ้นนั้นอยู่ในแดนที่จำกัด สมาชิกย่อมรู้จักกันดีอยู่แล้วทุกคน ย่อมรู้เรื่องความมีความจนแต่นิสัยใจคอกันเป็นอย่างดี ผู้ที่กู้เงินไปจากสหกรณ์ ถ้าจะเอาไปจ่ายในทางที่ผิด เพื่อนสมาชิกก็ต้องรู้กันหมด เพราะต่างคนต่างดูและควบคุมกันเอง ด้วยเหตุว่าถ้าใครประพฤติการเป็นเหตุให้

สหกรณ์ล่มจมลงไป สมาชิกทั้งหลายที่อยู่ในสหกรณ์เดียวกันจะพากันล้มจมลงไปด้วย เหตุการณ์ผู้จะเป็นสมาชิกในสหกรณ์ต้องเป็นคนที่ไม่เพิกถอนใจในขั้นต้นนั้นอย่างหนึ่ง มีหน้าชาจะไม่ใจควบคุมซึ่งกันและกันอีกแล้ว วิธีของกัน สมาชิกกู้เงินไปใช้ในทางที่ผิดก็กล่าวไว้ในข้อบังคับว่า ถ้าปรากฏว่าสมาชิกคนใดกู้เงินไปจ่ายผิดทางที่กำหนดกันไว้ ให้สหกรณ์เรียกเงินคืนทันทีพร้อมทั้งคืนดอกเบี้ย แต่ทั้งนี้ต้องได้ออกจากสหกรณ์

วิธีควบคุมการจ่ายเงินที่กู้ไปจากสหกรณ์เช่นนี้เป็นข้อสำคัญที่ทำให้วิธีสหกรณ์ได้เปรียบวิธีอื่นๆ ที่จ่ายเงินให้ชาวนากู้วิธีอื่นๆ ที่ได้ทำกันมาแต่ก่อนมีตัวอย่างคือ คลังเกษตรกร ซึ่งคลังสำหรับทดลองทุนให้แก่ชาวนา ลักษณะการก็คือเรียกดอกเบี้ยแต่มีคนหรือสมบัติอย่างอื่นมาเป็นประกันคล้ายๆ กัน แต่คลังเกษตรกรจะตามไปควบคุมผู้กู้เงินให้ใช้เงินแต่ในทางที่ควร ทุกหนทุกแห่งไปไม่ได้ ส่วนรัฐบาลนั้นถ้าจะเป็นผู้จ่ายเงินให้ชาวนากู้ไปทำทุน ก็อาจทำได้เพียงเท่าคลังเกษตรกร ไม่อาจตั้งเจ้าพนักงานไปเที่ยวควบคุมการจ่ายเงินได้ เพราะเจ้าพนักงานของรัฐบาลไม่สามารถสอดส่องได้เหมือนสมาชิกสหกรณ์ สอดส่องควบคุมกันเอง แต่การให้ราษฎรกู้เงินด้วยดอกเบี้ยต่ำๆ นั้น จะให้เป็นประโยชน์ได้ก็อย่างใดแต่เมื่อตามควบคุมให้ใช้เงินแต่ในทางที่จะเกิดผลดีเท่านั้น วิธีสหกรณ์ซึ่งเป็นวิธีที่สอดส่องควบคุมกันได้หมด จึงได้เปรียบวิธีอื่นๆ ด้วยประการฉะนี้

ของสหกรณ์มีความมุ่งมาดให้สมาชิกรู้จักโครงการกิจการ
ของตน เป็นเหตุให้บรรเทาความสับสนสับสน เมื่อใดสมาชิกมี
เงินเหลือใช้ อาจนำฝากได้ในสหกรณ์ของตน แต่ได้รับดอกเบี้ยตาม
ควร เงินที่ฝากได้เช่นนั้นเป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่นยิ่งกว่านำไปฝากที่อื่น
เพราะสหกรณ์กลับจ่ายเงินนั้นให้สมาชิกผู้อื่นนำไปทำการเป็นประโยชน์
ในท้องถิ่นเอง กระทำให้ความจำเริญบังเกิดในหมู่ชนเดียวกัน

สหกรณ์นั้นมีใช้สมาคมของรัฐบาล แต่เจ้าพนักงานไม่มี
หน้าที่ดำเนินการภายในของสหกรณ์ การทั้งปวงจะสำเร็จได้ด้วย
ประชุมชนพร้อมใจกันทำ เห็นประโยชน์ด้วยกัน แต่ตั้งใจช่วย
กันรักษาการให้เป็นไปได้ การอุดหนุนราษฎรจำพวกที่ไม่เพียรจะ
อุดหนุนตัวเองนั้นหาประโยชน์ไม่ได้ เพราะฉะนั้นเมื่อตั้งสหกรณ์ขึ้น
ใหม่ รัฐบาลคงจะช่วยแต่ในทางชี้แจงวิธีจัดการให้เป็นไปในทาง
ที่ถูก ทั้งตั้งเจ้าพนักงานให้คอยสอดส่อง รับปรึกษาแนะนำ
ข้อความที่ติดต่อความรู้ราษฎร ทั้งตรวจบัญชีของสหกรณ์ตาม
เวลาซึ่งจะได้กำหนดไว้ในข้อบังคับ เราท่านทั้งหลายต้องเข้าใจว่า
สหกรณ์นั้น เมื่อตั้งขึ้นในท้องถิ่นก็เป็นด้วยราษฎรเห็นดีพร้อมกันตั้ง
ขึ้นสำหรับช่วยกันประกอบกิจการอุดหนุนตนเอง ตามบรรทัดซึ่งรัฐบาล
แนะนำให้เท่านั้น

วิธีสหกรณ์ที่กล่าวมานี้ กล่าวแต่โดยย่อแต่ยังไม่ได้กล่าว
ถึงหลักการหลายอย่างซึ่งสหกรณ์อาจทำได้ เป็นต้นว่า ถ้าสหกรณ์
จะเป็นผู้เลือกซื้อพันธุ์ข้าวปลูกมาจำหน่ายแก่สมาชิก ก็อาจทำ

ได้ดีกว่าที่สมาชิกจะเที่ยวหาเองตามลำพังตน หรือถ้าสหกรณ์
จะซื้อเครื่องมือทำนามาจำหน่าย ก็คงซื้อได้ดีกว่าแต่ถูกกว่าสมาชิก
ซื้อ เพราะสหกรณ์คงจะจัดซื้อคราวละมากๆ หรือถ้าสมาชิกนำ
ข้าวที่ทำนาได้มารวมกันให้สหกรณ์เป็นผู้ขาย ก็อาจขายได้ดีกว่า
สมาชิกขายเองโดยลำพัง ถ้าสินค้าจะต้องส่งเร็วหรือขึ้นรถไฟไป
จำหน่ายที่อื่น สหกรณ์ยังทำได้ดีกว่าบุคคลเป็นอันมาก

ศัตรูของสหกรณ์นั้น คือการพนันและความประพฤติชั่วอย่าง
อื่นๆ เช่น การดื่มสุรากลืนกลืนเป็นต้น ในประเทศอื่นๆ ความประพฤติ
ชั่วเช่นนี้ก็มีด้วยกันทั้งนั้น แต่การสหกรณ์ก็คงดำเนินมาทุกเมือง
กลับปรากฏว่าความประพฤติชั่วลดหย่อนลงไปเสียอีก

ประวัติ

การคิดทำ สหกรณ์ น มี ปรณัย เกี่ยวเนื่องกับการ ตั้ง คตงเกษตร
แต่ การที่ แแบก ดัยาม กับมารด ซวดเซตงใน พ.ศ. ๒๔๕๖

การ ตั้ง คตงเกษตร นั้น เป็น ความคิด ที่ ได้ มา หาย ทาง แม่
ใน ปลายรัชกาล ของ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เหตุที่
บังเกิด ผู้ คิด ตั้ง คตง เกษตร นั้น ทาง หนึ่ง คง เป็น เพราะ ราษฎร ชาวนา เป็น
หนึ่ง นั้น ก็ กระทบกับ ฤทธาธิปัตติ มี ฝน แต่ง เป็น คณ ใน ท้อง ที่ ที่
เป็น นา เขา เป็น พน เจ้า ของ นา ก็ คง ขาด ค่า เข้า แต่ ถูก ตัก นา หดบ หั้น
จึง ได้ เกิด เป็น ต้น กิด การ ตั้ง คตง เกษตร แต่ ใน ครอง นน บัญหา ขัด ของ
เกิด ขึ้น ด้วย เรื่อง หัก ประกัน คือ เพ่ง เต้ง ไป แต่ ใน ทาง ที่ จะ ควบคุม
ราษฎร มี ให้ ทอด ทง นา แต่ หดบ หั้น ซึ่ง เป็น การ เหลือ ก่า ตั้ง จะ ควบคุม
คุม ได้ การ ตั้ง คตง เกษตร หรือ แแบก ที่ ให้ ราษฎร คุ้ม อย่าง ไດ ๆ จึง
เป็น อัน เล็ก คิด กัน ไป

มา เมื่อ คราว แแบก ดัยาม ๑ ซวดเซตง กระทรวงพระคลังมหา
สมบัติ ได้ เข้า ช่วย ให้ ได้ ออก หุ่น เพิ่ม เค็ม ทุน เห็น ว่า แแบก ดัยาม ๑
เป็น แแบก ขาย เงิน ซอ เงิน จะ ทำการ แข่ง ขัน กับ แแบก อื่น ไม่ ถนัด จึง ได้
คิด จะ แก้ ไข ให้ เป็น แแบก สำหรับ ราษฎร คุ้ม เงิน ไป ทำ ทุน ดัง มี ตัวอย่าง
ใน ประเทศ อื่น เดียว คือ แแบก ออฟ เบงกอล แแบก ออฟ มัดราส แต่ แแบก
ออฟ มอมเบ เป็น ต้น

เพื่อประโยชน์ที่จะจัดแบ่งกั ดยามาให้เป็นแบ่งกัชนิตน กระทรวง
พระคลังมหาสมบัติจึงได้เชิญเซอร์เบอร์นาร์ดยันเตอร์ ซึ่งในเวลานั้นเป็น
มิสเตอร์ อ. บ. ยันเตอร์ หัวหน้าแบ่งกัขอพัตราธ ให้เข้ามาตรวจตรา
แลออกความเห็นในเรื่องนี้ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗ เซอร์เบอร์นาร์ดยันเตอร์
ได้แนะนำให้ชักชวน แบ่งกัดยามา โอนทุน มาเป็น รากเงา ของ แบ่งกัใหม่
เรียกว่า แบ่งกัของชาติ กระทำการให้ราษฎร กุ้ยม โดยยึดที่ดินแล
หัตถ์ทรัพย์อื่นเป็นประกัน แต่ในบรรดาวิธีนำหัตถ์ทรัพย์ มายื่นเป็น
ประกัน นั้น เซอร์เบอร์นาร์ดยันเตอร์แนะนำว่าการที่ประชุมชน รวมกัน
เป็น สหกรณ์ ทำการช่วยเหลือกัน ที่ได้ชื่อว่า “สหกรณ์” นั้น เป็น
ประกัน ที่มั่นคง สมควร แก่ แบ่งกัชนิตน เป็น อย่างยิ่ง

การชักชวนให้แบ่งกัดยามา โอนทุน มาเข้า ทาง แบ่งกัของชาติ
กระทำการให้ราษฎร กุ้มนั้น กรรมการ ของ แบ่งกับางคนไม่เห็นแต่
ไม่ยินยอมด้วย ครั้น ถัดต่อมา แบ่งกัได้ ปฏิบัติตน เป็นแบ่งกั ขาย เงิน
ซึ่งเงินได้ ผลได้ เห็นประจักษ์ ความคิดที่จะใช้ ทุน ของแบ่งกั ดยามา เป็น
รากเงา แบ่งกัของชาติจึงเป็น อัน เลิก ถอนไป ต่อมา กระทรวง พระคลัง
มหาสมบัติ ได้ คิด การ ทดลอง จัด ตั้ง สหกรณ์ ซึ่งเป็น แผนก การ ส่วน หนึ่ง
ในทางพาณิชย์ แลให้อยู่ในความดูแลของกรมพาณิชย์แลสถิติพยากรณ์
แต่ใน พ. ศ. ๒๔๕๕ ก็ได้ เริ่ม จัด สหกรณ์ ชนิด ที่ เรียกว่า สหกรณ์ เครดิต
(Co-operative Credit Society) ขึ้นในจังหวัด พิษณุโลก เป็น ครั้ง แรก ๑ สหกรณ์

รายงานสังเขป

สหกรณ์เครดิตนิตยงแดโตเรมจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๙ หนึ่ง
ธันวาคมแล้ว ในปีต่อ ๆ มาก็ได้จัดขึ้นอีกที่จังหวัดพิษณุโลก จังหวัด
สุพรรณบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ในเขตอำเภอบางปะอิน) โดย
ใช้พระราชบัญญัติสมาคมเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๕๙ ซึ่งทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้ตราขึ้นไว้เป็นบทกฎหมายสำหรับจัดระเบียบสหกรณ์
เป็นบุคคลนิติสัมพันธ์และคุ้มครองสหกรณ์ตลอดมา

สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในจังหวัดพิษณุโลกนั้น จนเวลานี้มี
รวม ๒๕ สมาคม เหตุที่เลือกจัดตั้งในจังหวัดนี้ เพราะเห็นว่าฐานะ
ความเป็นอยู่ของราษฎรค่อนข้างต่ำและอดคดขัดสน ทั้งมีราษฎร
บางคนพึงจะมาก่อร่างสร้างตัวทำมาหากินใหม่ เพราะทางภาคเหนือ ๆ
ยังมีพื้นที่กว้างขวางเปล่าพอจับจองทำนาได้ อีกมาก ถ้าหากคน
พวกนี้มาทำการให้กว้างขวางออกไป ก็จะต่งเนื้อที่ทั่วได้เร็วขึ้น

สหกรณ์ที่จัดในจังหวัดสุพรรณบุรีได้เริ่มแต่ พ.ศ. ๒๔๖๐ จนถึงบัดนี้มี
สหกรณ์รวม ๕๐ สมาคม การที่เลือกตั้งในจังหวัดนี้ เพราะเห็นว่าม
ผลิตเมืองหนาแน่น ทำการเพาะปลูกข้าวช่ายมากจนทุกที่ แต่คน
เหล่านั้นโดยมากยังคงอยู่ในอาการเสียเปรียบผู้ให้กู้เงินมากนัก แ
ด้วยเหตุผลอย่างเดียวกัน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ ได้ตั้งสหกรณ์ที่ต่งใน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยาขึ้นอีก ๒ สมาคม รวมสหกรณ์ทั้งหมดใน

เวदान ๗๗ ต่มาคม มี ต่มาชิก ๑๔๑๔ คน คิด ถัด สหกรณ์ ๓๘ คน
 ส่วนเงินที่ สหกรณ์ ใช้ เป็นทุน นั้น กระทรวงพระคลังมหาสมบัติได้ ตก
 ตง รับ ประกันไว้ กับแบงก์สยามกัมมาจต ภายใน วง เงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาทโดย
 ให้ นาย เทียน สหกรณ์ เป็น เจ้าน้ำ ที่ คอบ คมุด แดอยู่

ในวง เงินนี้ ได้ จัดตั้ง สหกรณ์ ใหม่ เพิ่มขึ้นต่อๆมา ส่วน สหกรณ์
 เก่าๆ ก็ ส่ง เงิน คืน แบงก์ ได้ เสมอ ดัง จะ ได้ กล่าว ใน ตอน หน้า ต่อ ไป
 จึง ทำให้ เครดิต ใน วง เงิน นี้น เติบ มาก ขึ้น แต่ ถ้า บัด สหกรณ์ เก่าๆ
 ไม่ ต้อง ใช้ ทุน มาก ก็ นำไป ใช้ ใน การ ตั้ง สหกรณ์ ใหม่ ขึ้น อีก
 ตั้ง น ถ้า รวม เงิน ที่ สหกรณ์ ทุก ต่มาคม ทั้ง เก่า แล ใหม่ ด้ จาก แบงก์ มา เป็น
 ทุน เมื่อ แรก ตั้ง สหกรณ์ นั้นๆ แลแล้ว จะเป็น จำนวน เงิน ถึง ๓๘๔,๔๓๕ บาท
 คิด ถัด สหกรณ์ ๓๘ ๔,๘๘๒ บาท ๔๐ ต่ต่างค

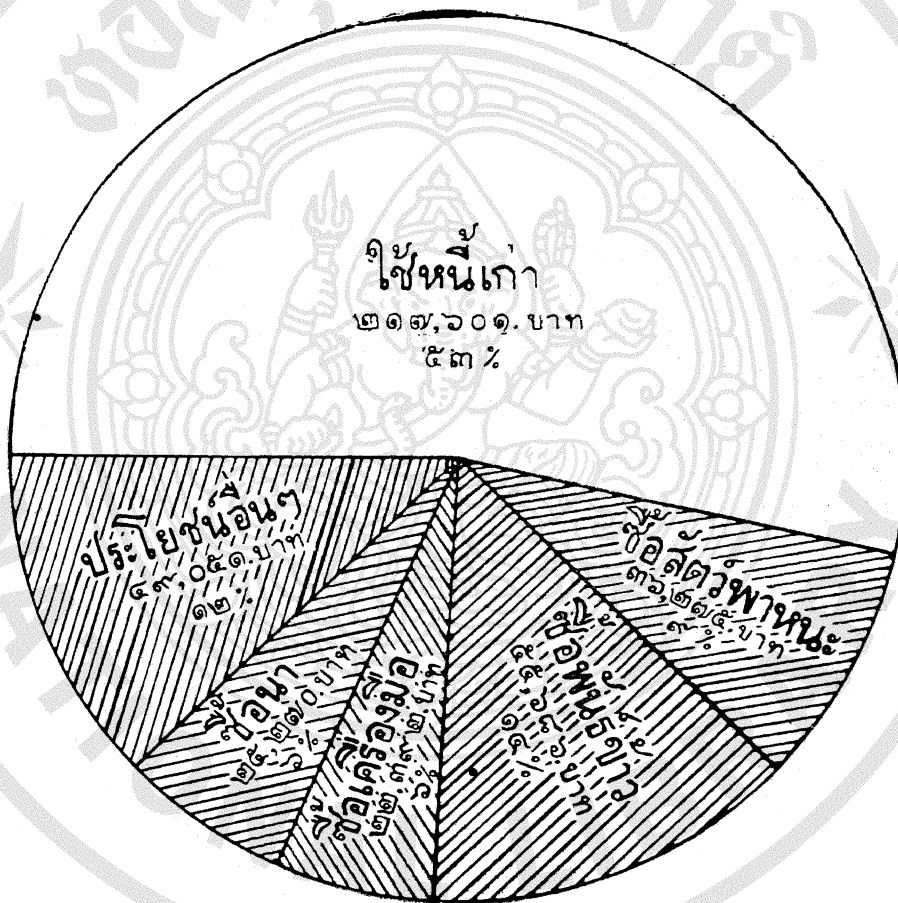
เงิน ที่ สหกรณ์ ด้ จาก แบงก์ รวม ทั้ง เงิน ดำรอง ซึ่ง เป็น สัมบัติ ของ
 สหกรณ์ เหล่า นั้น สหกรณ์ ได้ จ่าย ให้ ต่มาชิก ด้ ไป อีก ต่อ หึ่ง ค่า ณวน
 เงิน ด้ ใน ครั้ง แรก ของ ต่มาชิก ทั้ง ต้น ๔๐๐,๒๗๕ บาท ใน จำนวน เงิน ด้
 ต่มาชิก ได้ นำไป ใช้ หนี้ เก่า ถึง ๕๓.๕๖ เปอเซ็นต์ เพราะ ราชธุร ชาวนา ที่
 เข้า มา เป็น ต่มาชิก สหกรณ์ โดย มาก มี หนี้ ต้น คิด ตัด มา ก่อน แลแล้ว ยัง
 บาง คน ถึง กับ เป็น หนี้ มา นาน บ จน เกือบ จะ เอา ตัว ไม่ รอด อยู่ แลแล้ว ก็ มี
 ต่อ เมื่อ มา สัมค เป็น ต่มาชิก สหกรณ์ จึง ด้ เงิน จาก สหกรณ์ ถ่าย หนี้ เก่า
 เหล่า นั้น ได้ คง เป็น หนี้ ของ สหกรณ์ แล แห้ง เดียว ถัด จาก
 การ ด้ ไป ใช้ หนี้ เก่า ก็ ด้ ไป ช้อ ชาว รับ ประทาน แล ทำ พันธุ์ เนื่อง ด้วย
 การ ทำ นา ใน พ. ศ. ๒๔๖๒ ได้ เติบ น้อย เพราะ ฝน แด้ง นอก จาก นั้น ด้ ไป

ข้อ นาน้าง ข้อ สัตว์พาหนะ แด่เครื่อง มือ ทำ นาน้าง ดังปรากฏใน
แผนเดิน สติติ ประโยชน์ เงินกู้ครั้งแรก ของ สมาชิกใน นำ ต่อไป

เมื่อ ดัง สหกรณ์ แด่ใน ปี ต่อ ๆ มา สหกรณ์ ได้ กู้ เงิน จาก แแบงก์
อีก เพื่อ จ่าย ให้ สมาชิก ที่ สมัคร เข้า มา ใหม่ กู้ ไป ใช้ หนี้ เก่า แด่ ทำ ทุน บ้าง
แต่ ให้ สมาชิก เก่า กู้ ไป ใช้ จ่าย เพื่อ ขยาย ฐานะ ให้ กว้าง ขวาง ยง ขึ้น บ้าง รวม
เงิน กู้ ทั้ง สิ้น คือ เพียง ณ สิ้น พ. ศ. ๒๔๖๘ เป็น เงิน ๕๕๓,๑๔๓ บาท ๓๕ สตางค์
เงิน ที่ กู้ มา น สหกรณ์ ได้ ส่ง ใช้ หนี้ แแบงก์ ทุก ๆ ปี ๆ ละ มาก บ้าง น้อย บ้าง
แล้ว แด่ ผล แห่ง การ ทำ นาน้าง ของ สมาชิก ใน ปี นั้น ๆ รวม ถึง ณ สิ้น
พ. ศ. ๒๔๖๘ สหกรณ์ ได้ ส่ง เงิน ใช้ หนี้ แแบงก์ แด่ คิด เทียบ เท่า กับ ๕๒.๘๓
เปอเซ็นต์ ของ เงิน กู้ ทั้งหมด ความจริง เปอเซ็นต์ ของ การ ส่ง คืน
เงิน กู้ ควร จะ สูง กว่า นั้น แต่ เป็น เพราะ ใน ระหว่าง ๓ ปี ที่ แด่ มา ได้ รับ
จัด ทบเย็น สหกรณ์ ขึ้น ใหม่ อีก ๑๘ ธันวาคม ใช้ ทน ที่ กู้ จาก แแบงก์ ถึง
๑๑๘,๒๓๐ บาท แต่ สหกรณ์ ที่ ตั้ง ขึ้น ใหม่ เช่น นั้น จะ หวัง ให้ ส่ง เงิน คืน
แบงก์ เป็น หน้า เปน ตาย ยง ไม่ ได้ พึ่ง จะ เริ่ม ส่ง ได้ บ้าง เท่านั้น จึง ทำ
ให้ เปอเซ็นต์ ค่า ไป ดัง บานูฐ แด่ คง ฐานะ แห่ง การ เงิน ของ สหกรณ์
แยก ออก เป็น วัน คำนวณ ที่ จัด ทบเย็น ข้าง ทาย น

ตามงบทุต เมื่อ ณ ที่ ๓๑ มีนาคม พ. ศ. ๒๔๖๘ ปรากฏ ว่า สหกรณ์
ใช้ ทน อยู่ ๔๐๘,๖๑๐ บาท ๓๕ สตางค์ ใน จำนวน ทน ที่ ใช้ เป็น เงิน ดำรง
ของ สหกรณ์ ๑๔๐,๒๐๕ บาท ซึ่ง เทียบ เท่า กับ ๓๔.๓๓ เปอเซ็นต์ ของ เงิน ทน
เงิน นอก จาก นั้น เป็น เงิน กู้ จาก แแบงก์ แด่ เงิน ที่ ได้ รับ ฝาก จาก บุคคล ภาย
นอก การ ที่ สหกรณ์ มี เงิน ดำรง ใช้ เป็น ทน ได้ มากกว่า ครัง ของ จำนวน

ประโยชน์เงินกู้ครั้งแรกของสมาชิกสหกรณ์

เงินที่กู้มา เป็นเครื่องวัดให้เห็นความจำเป็น คง ของ สหกรณ์
ได้เป็นอย่างดี

อนึ่ง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๗ สหกรณ์ บาง สยาม ได้ เปิด การ รับเงินฝาก
ประจำ เพื่อเป็นการบำรุงการประหยัดทรัพย์ ชน แต่เมื่อวันต้น พ.ศ. ๒๔๖๘
สหกรณ์ ได้รับ เงินฝาก ประจำ ไว้ จาก บุคคล ภายนอก รวม ๗,๒๓๘ บาท
๔๒ สตางค์ เหตุ ที่ สหกรณ์ เปิด การ รับเงิน ฝาก ประจำ ก็ เพราะใน
ชุมชน มี ชุมชน เอกชน หมู่ หนึ่ง รวบรวม กัน ชน เป็น คณะ ออมทรัพย์ แต่
มีความประสงค์ จะ ฝาก เงิน ใน สหกรณ์ แต่ เพราะ เงิน ฝาก ประเภท
ไม่ อยู่ใน ความ รับ ประกัน ของ รัฐบาล อย่าง เงิน กู้ จาก แบงก์ แต่ เพื่อ
ให้เป็น ที่ แน่ใจ ใน ความ ปราศภัย คณะ กรรมการ จึง ตกลง ไป ดู
กิจการ ของ สหกรณ์ ได้ พบ แล สันทนา กับ พวก สมาชิก สหกรณ์ หาด
หมู่ คณะ นี้ ได้ เขียน ความ เห็น ไว้ ใน สมุด บรรทุก การ เขียน ซึ่งมี ประจำ
สหกรณ์ ดัง ดำเนา ใน หนังสือ นี้ แล้ว คณะ นี้ มีความ เลื่อมใส ใน วิธี
การ สหกรณ์ จึง ได้ ฝาก เงิน ไว้ ใน สหกรณ์ ดัง แต่ บนน เป็น ลำดับ มา
ลง หมาย ย่อม เป็น พยาน ให้ เห็น ความ มั่นคง ของ สหกรณ์ แต่ จะ เป็น เครื่อง
ช่วย เหลือ ให้ สหกรณ์ ขยายงาน ได้ กว้าง ขวาง ออกไป กับ จะ เป็น ทาง
ชักจูง ให้ บุคคล ภายนอก สนใจ ใน การ สหกรณ์ ยิ่ง ชน ด้วย

เท่าที่ ได้ จดตง สหกรณ์ ชน เพื่อกดตลง เป็น เวลา ๘ ปีเศษ นี้ ปรากฏ
ว่า มิได้ มี สหกรณ์ ต้ม หรือ ขาดทุน อย่างใด เลย กิจการ ของ สหกรณ์
คง ดำเนินไป ด้วย ความ เรียบร้อย ตลอด มา แต่ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖

มีสหกรณ์หนึ่งชื่ออนุชาตเล็ก เพราะสมาชิกส่วนใหญ่จะย้ายภูมิตำเนา โดยที่หากินเดิมคับแคบไม่อาจขยายตัวได้ ไปตั้งทำมาหากินทางจังหวัดอื่น ในการเลิกสหกรณ์นี้มีเงินสำรองเหลืออยู่ ๘๕๖ บาท ๖๓ สตางค์ สมาชิกได้ตกลงพร้อมกันในที่ประชุมใหญ่ให้มอบเงินไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อใช้เป็นทุนในการขยายงานสหกรณ์ต่อไปในภายหน้า ทั้งนี้เป็นที่เห็นกันว่าวิธีการสหกรณ์เป็นการปราศภัยแก่เจ้าของเงิน

ในการตรวจของเจ้าพนักงานปรากฏว่า สมาชิกตั้งแต่อยู่ในสหกรณ์มีความจำเป็นอย่างยิ่งมาก กล่าวเฉพาะในทางทรัพย์สินจะเห็นได้ว่า—

๑. หนี้ของสมาชิกลดลง เดิมสมาชิกเหล่านี้มีหนี้สินอยู่ คงได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่เวลานี้สมาชิกหลายคนได้ปลดปล่อยหนี้สินเดิมไปเสียแล้ว แต่ได้กู้เงินจากสหกรณ์ไปใหม่ อีกเพื่อขยายฐานะให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

๒. สมาชิกมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น เมื่อเร็วๆ นี้ได้จัดการสำรวจหลักทรัพย์ของสมาชิกสหกรณ์ เท่าที่สำรวจแล้วปรากฏว่า ระหว่างอยู่ในสหกรณ์ สมาชิกหลายคนได้ซื้อที่ดินแต่สัตว์พาหนะเพิ่มขึ้นที่ได้คิดแปลงบ้านเรือนให้กว้างขวางแต่ดินก็มาก รายได้บางคนก็ได้ขยายการทำนาให้กว้างออกไป นอกจากนี้ในเวลานี้สมาชิกส่วนใหญ่มีโอกาสดูแลข้าวไร่ขายตามน้ำใจของตนเองได้โดยไม่ต้องจำใจขายแต่ฤดูแต่งหรือในระหว่างที่นวดอยู่ เนื่องด้วยเจ้าหนี้และความต้องการเงินยังคงเหมือนเมื่อก่อนเขามาเป็นสมาชิกสหกรณ์ หากมีความจำเป็นต้องใช้เงินก่อนบ้างก็อาจกู้เงินจากสหกรณ์ได้ เมื่อกล่าว

โดยทั่วไปแล้ว สภาพความเป็นอยู่ ของสมาชิกสูง ขึ้น เป็นลำดับ

นอกจากสมาชิก มีฐานะจำเริญขึ้น ในทางทรัพย์สิน ดังได้กล่าว
มาแล้ว ยังอาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์ได้อบรม สมาชิกให้มี จรรยา
ดี เช่น

๓. สมาชิก รู้จัก มัชนิยธรรม การที่ สมาชิก มีความจำเริญในทาง
ทรัพย์สิน นี้ ก็น่าเนื่องด้วย นิสัยใจ คอ ซึ่งเกิด จากความ อบรมโดยวิธี การ
สหกรณ์ เพราะ ความ มัชนิยธรรม เป็น ความ มุ่งหมาย สำคัญ หนึ่งของ
การ สหกรณ์

หนึ่ง การ พินิจ ใน หมู่ บ้าน สหกรณ์ ได้ลดน้อยลง เพราะ ถ้า
สมาชิกคนใด เต็มใจยอม เป็น ที่ รังเกียจ แก่ สมาชิก อื่นๆ ถือว่า เป็นการ
ทำลาย หลัก ทรัพย์ ของ สหกรณ์ แต่ ถ้า รายใด ปราศจาก สหกรณ์ ก็
ปลด สมาชิก นั้นๆ ออกทันที

๔. ความ สามัคคี ใน หมู่ บ้าน สหกรณ์ การ ดัดละ โหมย ไม่ใคร่
ปรากฏเลย เหตุ ที่ เป็น เช่น นี้ อธิบายได้ ว่า เพราะสมาชิก ต่าง คอย
ระวัง ทรัพย์สิน สัมบัติ ของ กัน แล กัน ถือว่า ทรัพย์สิน สัมบัติ ของ สมาชิก เช่น
สมบัติ ของ สหกรณ์ ส่วนหนึ่ง ถ้าทรัพย์สิน เหล่านี้ สูญหายไปหลัก ทรัพย์ ของ
สหกรณ์ ก็อ่อนลง แต่ทั้งนี้ไม่ช้า สมาชิก ก็จะต้อง ขอกู้เงิน ไปซื้อ ใหม่ อีก

ในบางสหกรณ์ เมื่อมี ผู้ขาย ตกต่ำ อดพินาศ ของสมาชิกไป พวก
เพื่อน สมาชิก หดาย คนได้ ช่วย กัน ออกติดตาม บางคราวไป กัน เกือบ
ทั้ง สหกรณ์ ที่ สมาชิก กระทำ เช่น นี้ สำแดง ให้เห็น ความ สามัคคี แต่
เป็นที่ เกรง ขาม แก่ เหล่า ผู้ขาย ด้วย

ที่กล่าว^๕ พอเห็นได้ว่า วิชาการ สหกรณ์ ส่งเสริม ฐานะของ สมาชิก ให้จำเริญ ทรัพย์ จำเริญ ธรรม แต่จำเริญ บัญญาได้เพียงไร แต่เท่าที่ จัดตั้ง สหกรณ์ มาแล้ว ปรากฏว่า เป็นที่นิยมยินดีของราษฎรทั่วไป แม้ ในเวลานี้^{๕๕๕} ก็มีผู้ มาร้องขอตั้ง สหกรณ์ อยู่เนืองๆ ถ้าพิจารณาตาม แนวทาง ที่กล่าวมา หวังได้ว่า เมื่อได้ขยายกิจการให้กว้างขวางออกไป อย่างจริง จัง จะเป็น การ ช่วยเหลือ ชาวนา ซึ่ง ยังมี ความ คับ แค้น อยู่ ใน เวลานี้^{๕๕๕} ได้ อีก เป็น อัน มาก

(สำเนา)

สมุดบรรทึกการตรวจสหกรณ์

สหกรณ์บ้านมะนาวหวาน จังหวัด ตพบุรี (สหกรณ์ชนไทย)

วันนี้พวกข้าพเจ้าได้มาสืบเสาะความรู้เรื่องสหกรณ์ ได้เคยมา
ชมดูการงานแต่บัญชีต่างๆของสหกรณ์ เห็นว่าสหกรณ์
สมาชิกมีภูมิรู้ การงานได้คึกคักหมายของพวกข้าพเจ้าซึ่งไม่รู้เคย
ว่าจะเป็นเช่นนั้น การงานแต่บัญชีต่างๆก็ทำได้เรียบร้อยดี น่าชมเชย

วันที่ ๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๗

(ตงนาม)

พระยาชัยสุรินทร์

พระยามหาวิสูตร

พระยามโหสถวรย์

พระยาจักรีดิศพนทีทวาริต

พระยาราชกิจฉนกร

พระยาวิสุทธิธกร เนติบัณฑิต

(สำเนา)

สมุดบรรทึกการตรวจสหกรณ์
สหกรณ์ ถนนใหญ่ จังหวัด ตปบุรี (สหกรณ์ชั้นโท)

วันที่ ๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๗

ข้าพเจ้า ทง หลาย ไทเซิน นามไว้ ข้างท้ายนี้ ได้พากัน มาเที่ยว
สืบเสาะหาความรู้ ในทาง สหกรณ์ ได้มา แวะ เยี่ยม ออฟฟิศ สหกรณ์
ตปบุรี ซึ่งมี กรรมการแต่ สมาชิก ของสหกรณ์ น พากัน มาหา นายทเบย
อยู่มาก หน้า หลาย ไท ข้าพเจ้า ทง หลาย ไท ตรวจ ดูบัญชี อัน เป็น หดก
ฐาน ค่าง ๆ ของ สหกรณ์ เห็น ว่า ทาง การ งาน เป็น ระเบียบ เรียบร้อย ดี
น่าชมเชย แต่ทั้งนี้ สอบถาม ด้วย ปาก คำ ถึง ความ คอบคุม กัน เป็น
หมู่ เป็น คณะ แต่ ความ สำนึก ใน ขวณะ ของ สหกรณ์ ดู มี ภูมิรู้ ภูมิ
ข้อ ผู้ ที่เป็น สมาชิก ใน สหกรณ์ น ผู้ รับผิดชอบ สหกรณ์ นับ ว่า ดี แล
จง ช่วย แนะนำ ขวณะ สหกรณ์ ที่ ถอดาน ให้ แพร่ หลาย ต่อไป ชั่ว บวร
หลาน ของ ท่าน ด้วย เกิด

(ลงนาม)

พระยาชัยสุนทร

พระยามหาวิสูตร

พระยามไหสวรรย์

พระยาจักรีดิศกุล

ค่างอก

พระยาราชภินทร

พระยาวิสุทธิสารกร เนติบัณฑิต

(ถ้าเนา)

สมุดบรรทึกการตรวจสหกรณ์

สหกรณ์ โพล์ให้ จังหวัด ตพบุรี (สหกรณ์ชนตร)

เขียนทอด โภกะ ตน

วันที่ ๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๗

วันนี้ พวกข้าพเจ้าได้ มา ดับเตา หาความ รุ เรือง สหกรณ์ ได้
เตย มา ชม ดู การ งาน แด่ บานชี ต่าง ๆ ของ สหกรณ์ น เห็น ว่า เรียบ
ร้อย ดี เป็น ที่ พอใจ มาก ขอให้ แนะนำ ขรรมะ สหกรณ์ น ต่อ ๆ ไป
ช่วย บุตร หลาน ของ ท่าน ด้วยเถิด

(ลงนาม) พระยาวิสุทธิธากร เนติบัณฑิต

พระยามไหศวรรย์

พระยามหาวิสูตร

พระยากำจัดไธสถ์ทุกจริต

พระยาชัยสุนทร

พระยาราชกิจจานกร

(สำเนา)

สมุดบรรทึกการตรวจสหกรณ์

สหกรณ์ คตองฉิม จังหวัด ตพบุรี (สหกรณ์ ไหมยังไม่ได้กำหนดขึ้น)

ข้าพเจ้า ทงหลาย ที่ได้ เห็น นามไว้ ข้าง ท้ายนี้ ได้ มาสืบ หาความ
รู้ เรื่อง สหกรณ์ ได้ โดย แวะ มาดู สหกรณ์ น. แม่ ฉา สหกรณ์ น. พงเริม
ตงชนไม่ ก็ เดือน เก้า ที่ได้ ได้ ตาม แลตรวจ ดูบัญชี หักฐาน ต่าง ๆ ที่
ทำขึ้น เห็น ว่า สหกรณ์ น. ม. ภูมิ รุดพอ ใช้น้ำชมเชย ขอ ท่าน ทงหลาย
จง ช่วย กัน แนะนำ ขวรมะ สหกรณ์ ให้ รู้ ทัก ๆ กัน ตลอด บุตรหลาน ของ
ท่าน ด้วย เกิด

วันที่ ๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๗

(ลงนาม) พระยาชัยสุนทร

พระยามหาวิสูตร

พระยามไหศวรรย์

พระยาวิสุทธาการ เนติบัณฑิต

พระยากำจัดไธสงค์บุจจริต

พระยาราชกิจจานกร

สหกรณ์ บ้านดอน ไม่จำกัดสินใช้

ต่อไปนี้จะได้บรรยาย ฐานะและกิจการ ของ สหกรณ์ บ้านดอน ไม่จำกัดสินใช้ ใน จังหวัดพิษณุโลก ซึ่ง ได้ เฝ้า ทูล ถอของ ขัตติ พระบาท ใน วันที่ ๗ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

สหกรณ์บ้านดอน ไม่จำกัดสินใช้ ได้ ตั้งขึ้นเมื่อต้น พ.ศ. ๒๔๖๓ ใช้ ความ เชื่อในทาง ขวรมะ เป็นหลัก ประกัน ด้าน ก ของ สหกรณ์ ตั้งอยู่ ในตำบลท่าทอง ได้ จังหวัดลงไปตามลำแม่น้ำน่าน ใน ระยะทางประมาณ ๕ กิโลเมตร เมื่อแรก ตั้ง มีสมาชิก ๑๕ คน ต่อมา ได้รับสมาชิกใหม่ เพิ่ม ขึ้น ๘ คน แต่ สมาชิก เก่า ลา ออก เสีย ๑ คน เพราะ ย้าย ไป อยู่ นอก แดน สหกรณ์ คง มี สมาชิก เมื่อ ต้น พ.ศ. ๒๔๖๘ รวม ๒๒ คน ราษฎร ที่ สมัคร เป็นสมาชิก สหกรณ์ น เป็นชาวนา แต่ม หนี้สิน คิดควมาแดง แทบทุกคน บางคน เป็น หนี้มา นาน ปี แต่ เมื่อ เป็น สมาชิก สหกรณ์แดง ได้ ทุนเงินไป ถ่าย หนี้สิน เก่าๆ จนสิ้น คง เป็น หนี้ สหกรณ์ แต่ แห่ง เดียว เมื่อแรก ตั้ง สหกรณ์ ทุนเงิน จาก แวงกัธยามักมาจด เป็นทุน ๓,๑๐๐ บาท แต่ได้จ่ายให้สมาชิกไปใช้ จ่ายเพื่อประโยชน์ดังต่อไปนี้—

ซื้อ ข้าว รับประทาน แต่ ทำ พันธุ์	๑,๑๘๕ บาท
-----------------------------------	-----------

ใช้ หนี้ เก่า	๑,๐๕๕ ,,
---------------	----------

ซื้อ สัตว์พาหนะ และ เครื่อง มือ ทำนา	๘๖๐ ,,
--------------------------------------	--------

รวม

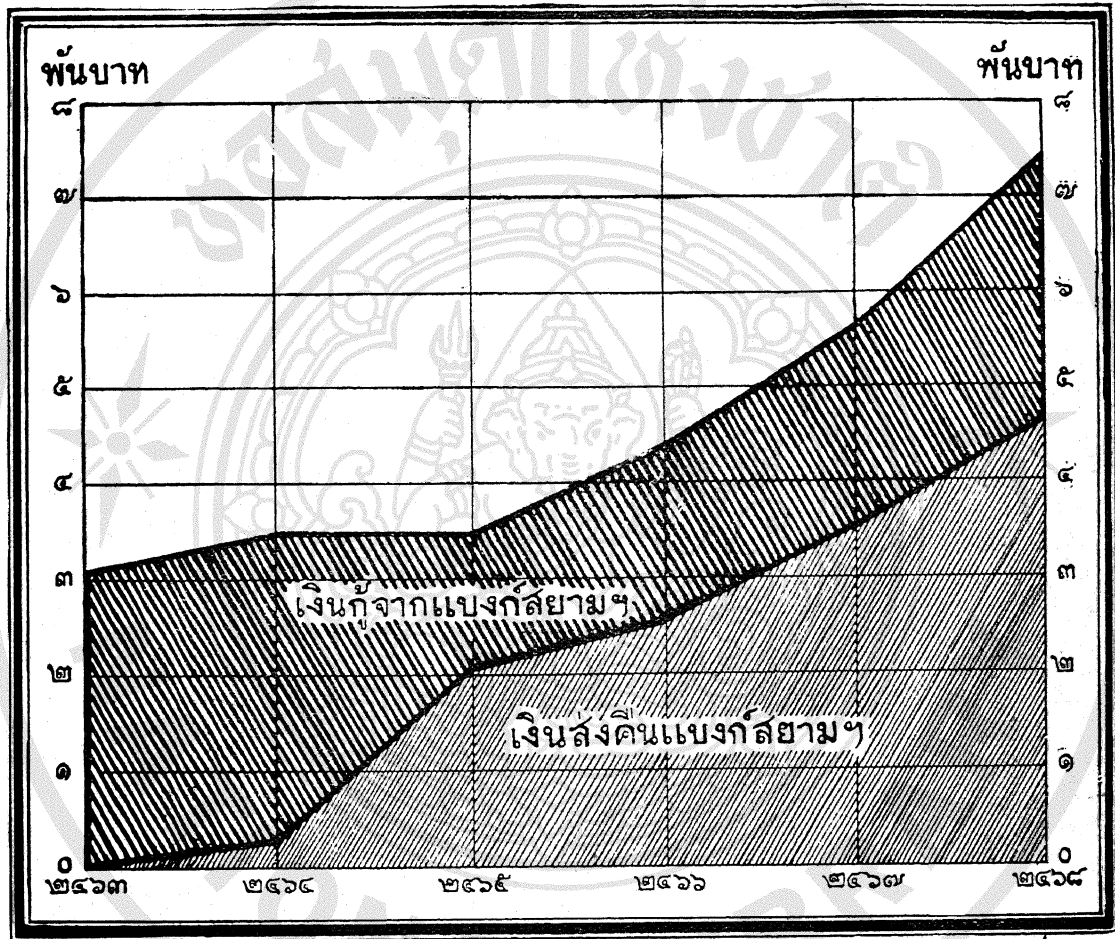
๓,๑๐๐ บาท

ต่อมาในปีหลังๆ สหกรณ์ก็เพิ่มเติมเพื่อช่วยให้สมาชิกเก่าและใหม่อีก รวมเงินกู้ทั้งสิ้นแต่แรกตั้งสหกรณ์มาจนถึง พ.ศ. ๒๔๖๘ เป็นจำนวนเงินถึง ๗,๔๒๐ บาท ในจำนวนเงินนี้สหกรณ์ผ่อนส่งให้หนี้แบงก์ได้ทุกๆ ปี ปีละมากบ้างน้อยบ้างแต่ตลอดแห่งการทำงานของผู้สมาชิกในปีนั้นๆ เป็นเกณฑ์ รวมจำนวนเงินที่สหกรณ์ส่งคืนแบงก์จนถึง พ.ศ. ๒๔๖๘ เงิน ๔,๖๐๘ บาท ๖๘ สตางค์ หรือ ๖๒.๐๘ เปอเซ็นต์ของเงินกู้ทั้งหมด แต่สหกรณ์คงเป็นหนี้แบงก์อยู่มาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ เงิน ๒,๘๑๒ บาท ๓๑ สตางค์ ดังปรากฏตามแผนเดินสถิติค่าแรงเงินกู้กับเงินส่งคืนแบงก์ แต่แผนเดินสถิติค่าแรงหนี้ของสหกรณ์กับจำนวนสมาชิกนั้นแล้ว ก็จะเห็นได้ว่าหนี้ของสหกรณ์ไม่ได้ลดลงกว่าเพื่อแรกตั้งเท่าที่ควร ที่เป็นเช่นนั้นเพราะในระหว่าง ๖ ปีที่ผ่านมา สหกรณ์ได้รับสมาชิกใหม่เพิ่มเติมอีก ๘ คน จึงต้องจ่ายเงินให้สมาชิกมากขึ้น เงินที่นำมารวมทั้งเงินสำรองของสหกรณ์ สหกรณ์ได้จ่ายให้สมาชิกไปเพื่อประโยชน์ต่างๆ ดังปรากฏในแผนเดินสถิติค่าแรงประโยชน์เงินกู้ของสมาชิกเป็นรายปีนั้นแล้ว

ตามงบดุลของสหกรณ์บ้านดอน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ ปรากฏว่าสหกรณ์ใช้ทุนอยู่ ๔,๓๘๒ บาท ๘๖ สตางค์ ในจำนวนนี้เป็นเงินสำรองของสหกรณ์เสีย ๓,๓๘๐ บาท ๖๕ สตางค์ หรือ ๓๒.๘๒ เปอเซ็นต์ของทุนทั้งหมด นอกจากนั้นเป็นเงินที่กู้มาจากแบงก์ดังแผนเดินสถิติค่าแรงเงินทุนของสหกรณ์บ้านดอนนั้นแล้ว

เวลานี้สมาชิกของสหกรณ์หลายคนที่ส่งคืนเงินที่กู้ไปจาก

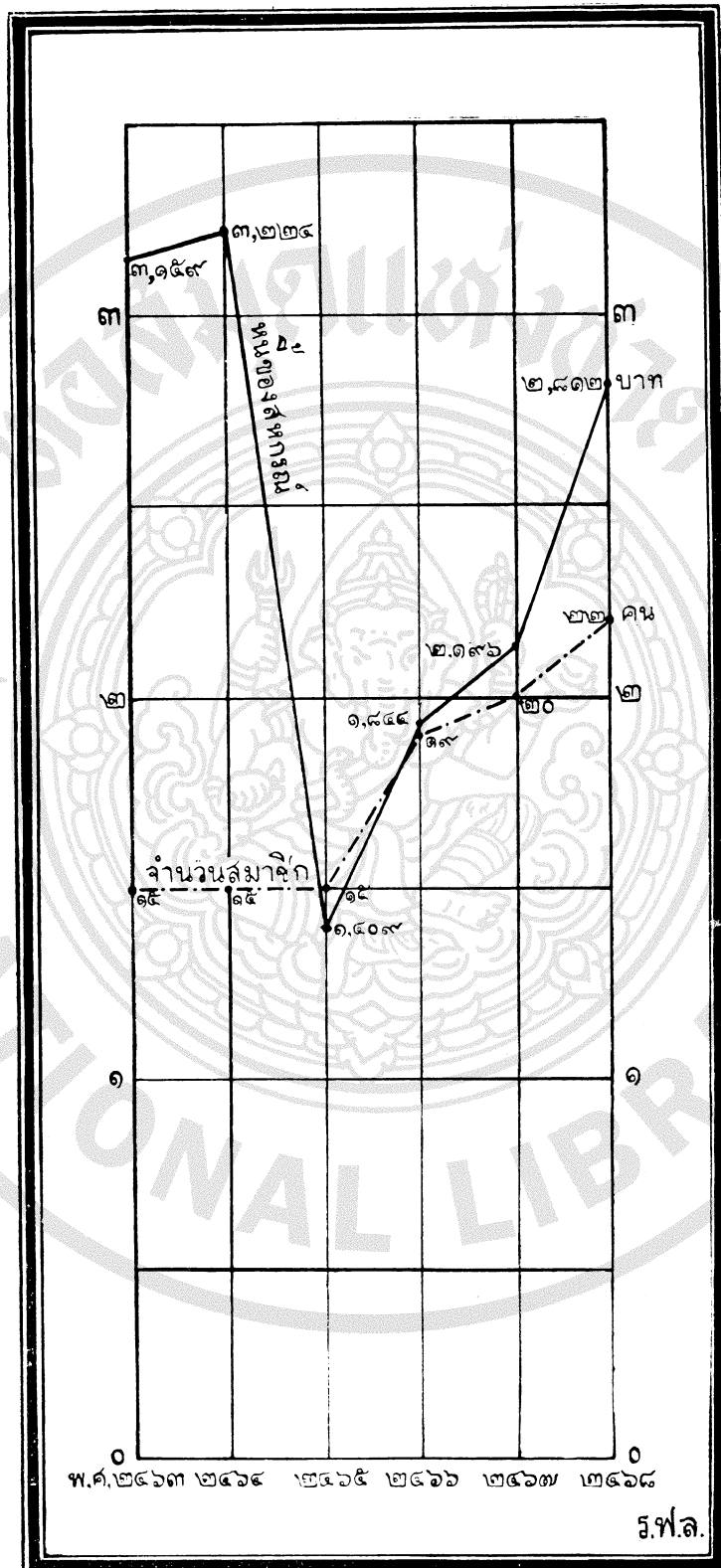
สหกรณ์บ้านดอน

เงินที่สหกรณ์ได้ลงทุนกับแบงก์
แต่แรกตั้งจนถึงสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๐๘

ร.พ.ล

สหกรณ์บ้านดอน

หนึ่งของสหกรณ์กับจำนวนสมาชิก
เมื่อสิ้นปี

สหกรณ์ในคราวแรกหมดแล้ว แต่เริ่มขยายฐานะให้กว้างขวางออกไป
โดยกตัญญูเงินใหม่ เพื่อซื้อที่ดินแต่เดิมพาหะเป็นต้น พยานที่
จะสนับสนุนความถูกต้องมานักคือ รายการแสดงหักทรวพยซึ่งเจ้านา
ได้สำรวจเมื่อเดือนธันวาคมที่ผ่านมา ปรากฏว่าในระหว่างที่เป็น
สมาชิกอยู่ในสหกรณ์ ได้มีสมบัติเพิ่มขึ้นแทบทุกคน แต่เมื่อรวม
ทั้งสหกรณ์ได้ผลดังนี้

ที่ดิน ๑๕๐๔ ไร่	ประมาณราคา	๒๕,๕๕๐ บาท
ทรัพย์สินอื่น ๆ	,, ,,	๑๒,๒๓๐ ,,
	รวม	<u>๓๗,๗๘๐ บาท</u>

แต่สมบัติที่ได้สำรวจไว้เมื่อแรกตั้งสหกรณ์มี

ที่ดิน ๑๐๗๒ ไร่	ประมาณราคา	๑๒,๗๕๐ บาท
ทรัพย์สินอื่น ๆ	,, ,,	๖,๖๗๐ ,,
	รวม	<u>๑๙,๔๒๐ บาท</u>

ทั้งนี้ถ้าแดงให้เห็นว่าในระหว่างเวลา ๖ ปีที่ผ่านมา สมาชิกสหกรณ์มี
สมบัติเพิ่มขึ้นในประเภท

ที่ดิน	ประมาณราคา	๑๒,๗๕๐ บาท
ทรัพย์สินอื่น ๆ	,, ,,	๕,๕๖๐ ,,
	รวม	<u>๑๘,๓๑๐ บาท</u>

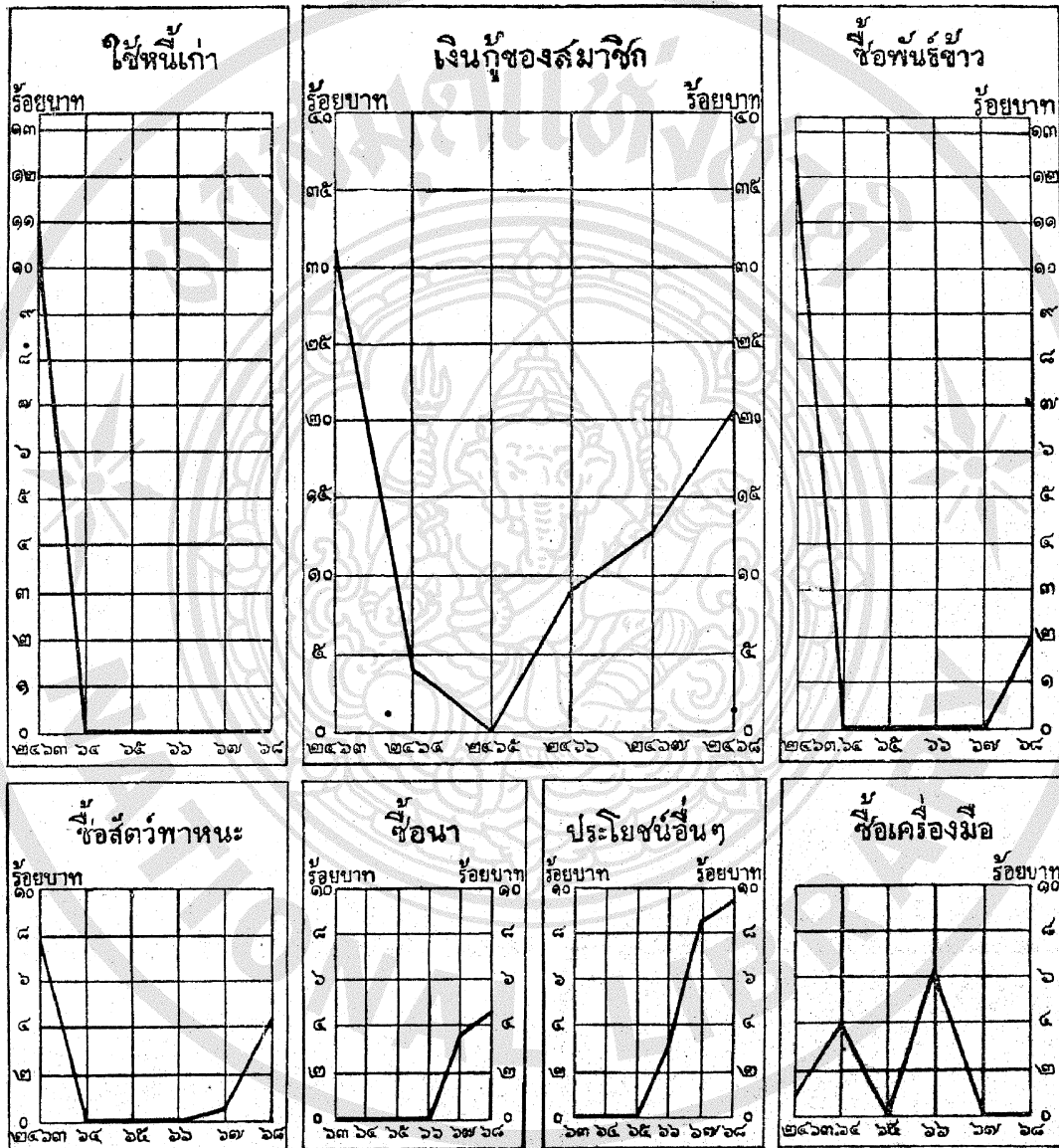
จำนวนสมบัติที่เพิ่มขึ้นนี้ เทียบเท่ากับ ๙๔.๑๔ เปอร์เซ็นต์ของ
สมบัติเดิมซึ่งถ้าคิดถว รายตัวสมาชิกจะเห็นได้ว่า สมาชิกมีสมบัติเพิ่ม

ชนคนละ ๘๓๒ บาท ๗๒ ถังตก หรือคนละ ๓๓๘ บาท ๗๘ ถังตก ต่อ เวลา ๓ บ
อนึ่งมขอทนายเสียค่าชงครตกต่างไว้ ในท นดวยว่าเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ ตมาชิก
ได้ประสบ เหตุ ด้ว ด้ว ซึ่ง กระทำ ให้ ฐานะแห่งความ จำเริญ ทรัพย์ ของ
ตมาชิก ตก หย ้นไป คือใน คณป ้น ด้ว พหะ ของ ตมาชิก เกิด โรค
ระบาท วม ตาย เสีย ้น ้น มาก ถ้าไม่ มี เหตุ ด้ว พหะ วม ตาย
เช่น ้น แลว ทรัพย์ วม บค ของ ตมาชิก จะมีจำนวนถึง ้ง กว ้น

ตามที่ได้เปรียบเทียบกับให้เห็น ความจำเป็นในทางทรัพย์สินของสมาชิก
ในเวลานั้น กับ เมื่อแรกเข้ามา เป็นสมาชิก สหกรณ์ แล้ว อาจกล่าวได้อย่าง
แน่นอนว่า การ สหกรณ์ ได้ช่วย ผลัก ฐานะของ สมาชิกเป็นอย่างดี ดังมี
ตัวอย่างซึ่งได้เห็นมาแต่คือ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๓ ชาวนาเกิดความอดอยากขาด
แคลน เนื่อง ด้วย การ ทำนาใน พ.ศ. ๒๔๖๒ ไม่ได้ผล เพราะฝนแล้งจน ถึงกับ
รัฐบาล ต้อง แจกจ่าย ข้าวให้ยืมไป รับประทาน แต่ทำ พันธุ์ คน พกทน
ก่อน ควบคุม กัน จนเป็น สหกรณ์ ก็ได้รับทุกข์ เช่น เดียวกัน ถ้าไม่ได้ พง
สหกรณ์ แล้วคง จะยังไม่ มี ฐานะเท่าที่ เป็น อยู่ ใน เวลานี้ อนึ่ง เพราะ
เหตุที่ สหกรณ์ นั้น คงคน ด้วย สมาชิก ที่ ตก อยู่ ใน ความ แค้น คด กล่าว
แล้ว เมื่อ สหกรณ์ ดังชนใหม่ ๆ จึงต้องจ่ายเงินที่มาจากแบ่งก ให้สมาชิก
กู้ไปซื้อข้าวรับประทานแต่ทำ พันธุ์ เสีย ๔๐.๔๘ เปอเซ็นต์ ของ เงินกู้ ครั้งแรก

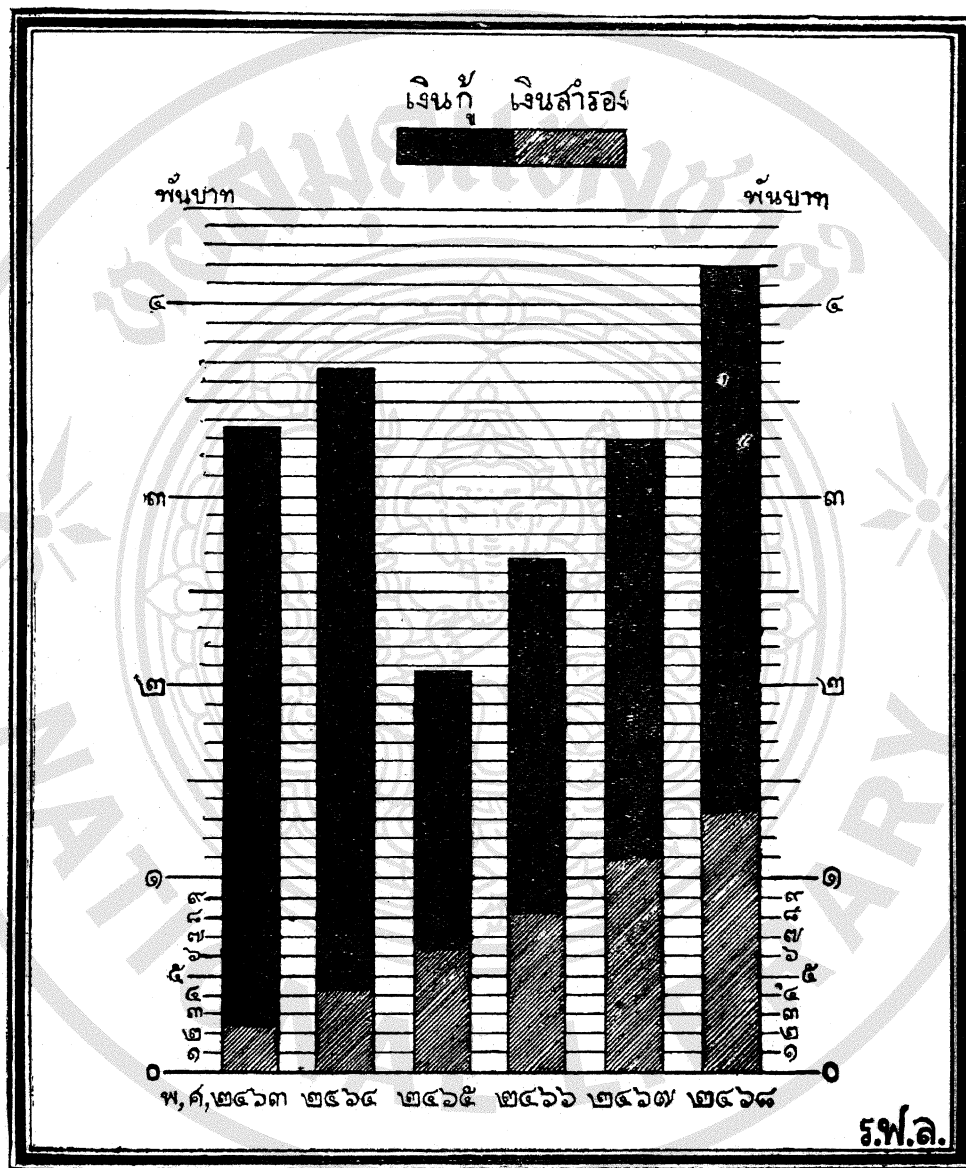
ถ้ากล่าวถึง คุณ สมบัติ ของ สหกรณ์ ก็พอจะยกเรื่องราว
ที่เป็นไปแต่มาจำแดงให้เห็นได้คือ ใน พ.ศ. ๒๔๖๒ สหกรณ์รับสมาชิก
เข้าใหม่ ๓ นาย ที่ไม่มี หลักทรัพย์แต่อย่างใดเลย ที่สุดจนเรือนซังอยู่ก็
หาราคามิได้ นับว่าเข้ามาเป็น สมาชิก สหกรณ์ โดยมือเปล่าแท้ ๆ

สหกรณ์บ้านดอน

ประโยชน์เงินกู้ของสมาชิกเป็นรายปี

สหกรณ์บ้านดอน

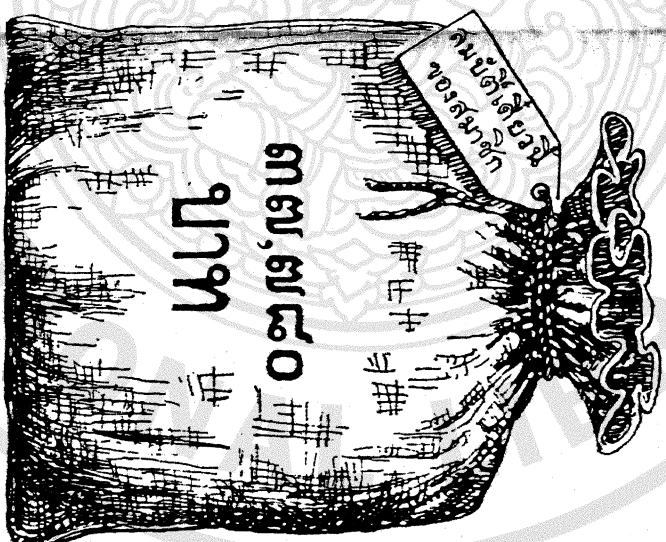
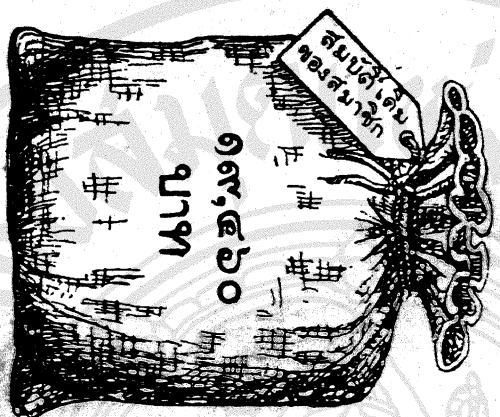

เงินทุนของสหกรณ์เมื่อสิ้นปี

แต่เพราะ ข้าพเจ้าคิดว่า พวกธมฺมิกทั้งหลาย ต่างรู้จัก เชื่อมมั่นในความ
ประเพณีอันเรียบร้อย แต่ความขยัน คือ การทำมาหาเลี้ยงชีพ จึงยอม
รับได้ ในการสำรวจ หักทวงพยานเมื่อเดือนธันวาคมที่ล่วงมา ปรากฏ
ว่า ธมฺมิกผู้นั้น มีนา ซึ่งเป็นสมบัติของตนเองถึง ๒๕ ไร่ ราคาประมาณ
๓๐๐ บาท แต่มีที่นาอีก ๔ ไร่ ราคาราว ๑๐๐ บาท การที่เหล่าธมฺมิก
สหกรณ์บ้านดอน รอดพ้นความยากเข็ญ แต่ได้รับความร่มเย็น เป็นสุข
สบาย เขยิบฐานะขึ้นได้ เท่าที่เป็นอยู่ในเวลานี้ก็เพราะ “สหกรณ์”
โดยแท้

สหกรณ์บ้านดอน

ความเจริญของสมาชิกในทางทรัพย์สิน

บัญชีแสดงฐานะทางการเงินของสหกรณ์
แยกออกเป็นวันตามวันที่ทำบัญชี

จำนวน สหกรณ์	จำนวนสมาชิก		เงินจากแหล่งที่มาเงินทุนเมื่อแรกตั้ง			รวมเงินกู้ รวมทั้งสิ้น วันต้น พ.ศ. ๒๕๖๕	ต้นเงินกู้ คืนแล้ว นับถึงวันต้น พ.ศ. ๒๕๖๕	เก็บเงิน ส่งกับเงินกู้ แบบ แบบออมทรัพย์	เงินคงเหลือ แบบออมทรัพย์ วันต้น พ.ศ. ๒๕๖๕	เงินสำรอง ของสหกรณ์ เมื่อวันต้น พ.ศ. ๒๕๖๕	เทียบเงินสำรอง กับเงินทุนของ สหกรณ์เมื่อ วันต้น พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็น เปอร์เซ็นต์
	เมื่อ แรกตั้ง	เมื่อวัน ต้น	รวมทั้งสิ้น บาท	คิดด้วย สหกรณ์ บาท	คิดด้วย สมาชิก คนละ บาท						
พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๕ จังหวัดพิษณุโลก	๓๕	๖๕	๕,๕๕๕	-	๒,๒๒๒	๑๕,๖๓๓	๑๒,๔๑๑	๒๑	๕,๖๕๕	๖,๕๑๒	๕๓.๐๐ / .
พ.ศ. ๒๕๖๐ จังหวัด ลพบุรี	๑๔๒	๑๖๖	๔๒,๕๕๐	-	๕,๓๒๕	๔๗,๘๗๖	๔๖,๑๖๕	๒๓	๑๒,๖๕๒	๑๓,๕๑๖	๑๔.๒๕ / .
พ.ศ. ๒๕๖๓ จังหวัดพิษณุโลก	๔๕๕	๔๕๕	๖๕,๐๐๐	-	๒,๖๖๐	๕๕,๕๕๕	๕๕,๕๕๕	๓๕	๑๒,๕๕๕	๑๒,๕๕๕	๔๒.๒๐ / .
พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๖๗ จังหวัดลพบุรี	๓๕๐	๔๐๕	๑๑๓,๖๕๐	-	๖,๓๖๖	๑๒๐,๐๑๖	๑๑๓,๐๑๖	๑๖	๖,๕๕๕	๕๕,๕๕๕	๔๕.๕๕ / .
พ.ศ. ๒๕๖๗ พระนครศรีอยุธยา	๒๕	๓๕	๑๒,๕๕๐	-	๖,๕๕๐	๑๙,๑๐๐	๑๘,๕๕๐	๐๒	๕,๕๕๕	๕,๕๕๕	๓๕.๕๕ / .
พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๖๗ จังหวัดลพบุรี	๑๕	๒๕	๑๕,๕๕๐	-	๖,๕๕๐	๒๒,๑๐๐	๒๐,๕๕๐	๕๕	๑๕,๕๕๕	๑๖,๕๕๕	๖.๕๕ / .
จังหวัดพิษณุโลก	๒๕	๕๕๒	๑๒,๖๕๕	-	๒,๕๕๐	๑๕,๒๐๕	๑๔,๕๕๕	๕๕	๑๕,๕๕๕	๑๖,๕๕๕	๕๓.๕๕ / .
จังหวัดลพบุรี	๕๐	๑๖๑	๒๕,๕๕๐	-	๕,๕๕๐	๓๑,๑๐๐	๒๖,๕๕๐	๓๓	๑๕,๕๕๕	๑๖,๕๕๕	๓๑.๕๕ / .
พระนครศรีอยุธยา	๒	๓๑	๑๒,๕๕๐	-	๖,๕๕๐	๑๙,๑๐๐	๑๘,๕๕๐	๐๒	๕,๕๕๕	๕,๕๕๕	๓๕.๕๕ / .
รวมทั้งสิ้น	๑๕	๑,๕๕๕	๑๕๕,๕๕๕	-	๕,๕๕๒	๑๖๑,๑๐๗	๑๕๕,๕๕๕	๓๕	๑๕,๕๕๕	๑๖,๕๕๕	๓๕.๓๐ / .

หมายเหตุ: - ใน พ.ศ. ๒๕๖๖ สหกรณ์แห่งนี้ได้ขอถอนทุนเดิม เพราะสมาชิกส่วนใหญ่จะย้ายภูมิลำเนาไปทำมาหากินทางจังหวัดเหนือ ในการ เดิม สหกรณ์ นมีเงินสำรอง

* เงินฝากประจำจากบุคคลภายนอก

+ เงินสดของสหกรณ์ฝากไว้ในบัญชีออมทรัพย์

๑ รวมดอกเบี้ยแบ่งตาม ๖ ครั้ง อยู่ ๒๕๓ บาท ๑๕๕ สตางค์

๒ รวมดอกเบี้ย ๑๕๒ บาท ๕๐ สตางค์

กรมศิลปากร
๕. ๓. ๒๕๑๕
สมุดข่อย

